

HUMANITIES INSTITUTE

TOROS CANAVARI 1957

Aziz Nesin 1915-1995

İÇİNDEKİLER

Toros Canavarı
Hepsi Hepsi İyi
Nasıl Yaparlar?
Var mı Bana Yan Bakan?
Kumbara Hırsızı
Parmak Sporu
İşadamı
Orkestra Adam
Zarif Hatıralar
Gemiye İstila Eden Salyangozlar
Şermendi Ne Zaman Doğdu?
Büyük İkramiye
Sakın Alma!
Sular Neden Kesildi?
Bizim Hemşeri
İnek Doğuran Sinek
Hortlak
İstanbul'un Havası Kalleştir
Masanın Yeri
Hamamcı Mehmet Ağa
Çıh Ula Tışarı
Deftere Yazılanlar

Hakkında

Yirmi iki öyküden oluşan Toros Canavarı isimli öykü kitabı, 1957 yılında yazılmıştır. Kitap ismini içindeki öykülerden birinden almaktadır. Yazarın, diğer öykü kitapları gibi yalın ve anlaşılır bir dil kullandığı görülmektedir. Öyküleri mizahi bir üslup yazmış, komedi unsurlarına yer vermiştir. Öykülerde sıklıkla kullanılan temalar yozlaşma, bürokrasi ve sistemin eleştirisi, kültür, toplumsal adalet ve algı, otorite temalarıdır. Öykülerde geçim sıkıntısı yaşayan birçok karaktere yer verilmiştir. Aynı zamanda sistemin toplumdaki sebep olduğu sorunlara ve bu sorunların çözülmemesine eleştiri niteliğinde hikâyeler yer almaktadır.

TOROS CANAVARI

Kişiler

Nuri Pakyürek Evidir. Metin ve Gülay adında iki çocuğu vardır. Sakin, korkak bir adamdır. Hayatında bir karıncayı bile incitmemiştir.

Ev sahibi Kısa, tostoparлак bir adamdır. Apartmanın sahibidir. Nuri Bey on sekiz yıldır kiracısıdır. Evini daha yüksek bir fiyata kiraya vermek istiyordur. Nuri Bey ve ailesini evden çıkarmak için dava açmış ama mahkemeyi kaybetmiştir.

Mehpare Hanım Nuri Bey'in eşiştir.

Gülay Mehpare ve Nuri'nin kızıdır.

Metin Mehpare ve Nuri'nin oğludur. Tıp Fakültesinde son sınıftadır.

Duman Haydar Tophane ve Galata'da çok ünlü biridir. Para karşılığı insanların işlerini halleden bir kabadayıdır.

Toros Canavarı Azılı bir hayduttur. Kim olduğu bilinmiyordur ama polis peşindedir. Bir çok soygun yapmış ve cinayet işlemiştir.

Öykü

Ev sahibinin oyunu Ev sahibinin açtığı davayı kazanan Nuri Bey yine rahat edemiyordur. Ev sahibi eve gelir ve onu tehdit eder. Mahkemeyi kazandığı için sevinmemesini, onu evden çıkarmak için alt katına sorun çıkaracak kişiler yerleştirdiğini söyler. Gerçekten de dünden beri alt kattakiler sürekli gürültü yapıyorlardır. Kısa bir süre sonra üst kata da yeni kiracılar gelir. Hem alt kattakiler hem üst kattakiler sürekli gürültü yapıyorlardır. Nuri Bey ve ailesi ne uyuyabiliyor, oğlu ne ders çalışabiliyordur. Hepsini perişan olmuştur.

Nuri Bey'in ailesinin baskısı Ailesi Nuri Bey'in karakola gidip şikâyetinde bulunması, kiracıları gidip uyarması için sürekli baskı yapmaya başlamıştır. Fakat Nuri Bey yapamayacağını söylüyordur. Çirkefle başa çıkamayacağını söyleyerek geçiştiriyordur. Karakola gitmekten de korkuyordur. Gürültüden durulamaz olunca ev ahalisinin baskısı artar ve en sonunda Nuri Bey bir mektup yazarak komşularını uyarmaya karar verir.

Duman Haydar'ın tehditleri Mektubu kimin göndereceği de sorun olur. Nuri Bey gitmez. En sonunda Gülay götürür ve ağlayarak eve gelir. Onunla alay etmişlerdir. Bir süre sonra kapı çalar. Gelen üst kattakilerden biridir. Adam sarhoştur. Üst kat komşuları Duman Haydar onları tehdit eder. "Toros canavarı bile bana vız gelir" diyerek kendini över. İki bin lira için onu uğraştırmamalarını, çok kötü olacağını, gönül rızası ile evden çıkmalarını söyler.

Nuri Bey ve ailesinin huzursuzlukları Mektup olayından sonra işler daha kötü olur. Sesler daha da artar. Hatta bir gün yukarıdan her odaya delikler açılıp aşağı sular dökülür. Pencereden baktıkça ev sahibinin tuttuğu adamlar mahrem yerlerini onlara gösterir. Apartman sahibi her sabah alay eder gibi onlara uğruyor, daha çıkmayacak mısınız diye soruyordur. Daha da çıkmazlarsa Duman Haydar delik açıp eve zehirli gaz verecek diye tehdit eder. Ev ahalisi bir haftadır perişandır. Ev her yandan kuşatılmış gibidir. Üstleri sırlıklıdır. Aile tekrar karakola gitmesi için Nuri Bey'e baskı yapmaya başlar. Adeta suçlu Nuri Bey gibi herkes onun üstüne gidiyordur. Nuri Bey ise çok korkuyor, ben gidemem deyip duruyordur.

Nuri Bey karakola gider Ailesi artık dinlemez ve Nuri Bey'i şikâyet için zorla karakola gönderir. Nuri Bey defalarca karakolun ve evinin önüne gider gelir. Arada mekik dokur. Ama cesaret edip ne karakola girebilir ne eve dönebilir. En sonunda kendi kendine telkinde bulunarak karakola ürkek tavırlarla girer. Uyuyan memur onu görüp uyanır ve görür görmez ona doğru yürür ve iyice yaklaşır. Sonra onun aranan Toros canavarı olduğuna karar verir. Karakoldaki resme bakmıştır ve birebir aynıdır. Nuri Bey bayılır kalır. Memur hemen üstlerini arayarak evrak çalmak için karakola gelen Toros canavarını yakaladığını bildirir.

Toros canavarı hakkında yazılanlar Evdekiler hala eve dönmediği için merakla Nuri Bey'i beklerken kapı çalar ve polis gelir. Durumu ailesine bildirir. Ailesi şaşkınlık geçirir. Ertesi gün gazetelerde Toros canavarının yakalandığı yazılır. İki ayrı hayat yaşadığı, bu iki hayatın birbirinin tam tersi olduğu şaşkınlık yaratır. Gündelik hayatında temiz, dürüst, korkak bir aile babası iken diğer yüzü tam bir canidir. Ruh doktorları iki ayrı ruhlu kişi hakkında bilimsel yazılar yazarlar. Ama Toros canavarının yaptıklarından kendi haberi bile olmadığı da düşünülür. Bir suçlu mu yoksa timarhanelik bir deli mi tartışılır. Gazeteciler Nuri Bey'in evine dolarlar. Onun hakkında bilgi alırlar. Toros canavarının bu adam olduğundan kuşkuları yoktur. Çünkü en son tren soygununda kimliğini düşürmüştür. İsim ve soyadı, resim ona aittir. Aynı zamanda birçok şehir dolaşıp kadınlarla zorla beraber olup başka çocukları olduğu da ortaya çıkmıştır. Çocuklar haklarını almak için evine gelip hak talep ediyorlardır. Mehpare Hanım kocasına çok kızdığı için artık ona üzülüyordur.

Nuri Bey hapisneden çıkar Hapisnedeekiler korkularına Nuri Bey'e yaklaşmıyorlardır. Evdekiler de duruma inanmış gibidir. Metin babasının karakol korkusunun bundan kaynaklandığını anladığını söylüyordur. Sekiz ay sonra Nuri Bey serbest bırakılır. Çünkü önceden af çıkmıştır ve geçmişteki suçları af kapsamına girmiştir. Çıktığında evdekiler ona korkuyla yaklaşır ve saygılı davranır. Ev sahibi evinde istediği kadar ücretsiz oturabileceğini söyler. Duman Haydar ayaklarına kapanır.

Nuri Bey'e karşı tavırlar Nuri Bey hiçbir şey hatırlamıyordu. Ama ailesi, polisler, tüm insanlar yanılıyor olamaz diye düşünür. Kendisinin o hallerinin farkında olmadığını, içinde bir canavarla yaşadığını düşünür ve üzülür. Korunmaya, sevecenliğe ihtiyaç duyar ama tüm ailesi ondan korktuğu için uzak duruyordu. Nuri kendinin canavar olduğuna iyice inanır. Kendi kendinden korkmaya başlar. Ayna karşısında canavar gibi sesler çıkarmaya, duvarları tırmalamaya ve döşemeleri dişlemeye başlar.

Gerçek ortaya çıkar Bir sabah gazetelerde gerçek Toros canavarının yakalandığı yazar. Namını başkasının üstlenmesine dayanamayıp teslim olmuştur. Asıl Toros canavarı odur. Nuri'nin kimliğini yıllar önce bulmuştur. Yakalanmamak için onu kullanıyordu. Mehpare Hanım olayı hatırlar. Yıllar önce Nuri Bey kimliğini kaybetmiştir. Nuri Bey'in ailesi duruma hiç inanmamış gibi davranmaya başlarlar. Ev sahibi birikmiş kira borçlarını istediğini söylemeye gelmiştir. Ailesi ve ev sahibi Nuri Bey'in bulunduğu odanın kapısını açarlar. Karısı sevinçle onun Toros canavarı olmadığını öğrendiklerini söyler. Nuri Bey aynaya bakıp garip sesler çıkarıyordu. Onların üstüne yürür. Hepsini kaçırlar. Canavarlık hoşuna mı gitti, yoksa gerçekten canavar mıydı anlayamaz.

Temalar

Toplumsal adalet ve Güç Nuri Bey ve ailesi mahkemeyi kazanarak yasal olarak haklı olduğunu kanıtlamıştır. Fakat ev sahibinin kendi amacına ulaşmak ve maddi çıkarları için baskı, zulüm yoluyla kiracılarına eziyet ettiği, onların haklarını gasp ettiği görülmektedir. Hukuki olarak kazanan tarafta olmasına rağmen, gerçek adaletin sağlanmadığı bir ortamda yaşayan bireyler mağdur olabilmektedir. Güç ve çıkarlar bazen adaletin önüne geçebilmektedir.

Kimlik/ Gerçeklik ve Algı Nuri Bey, Toros canavarından tamamen farklı ve onun zıttı bir karakterdir. Hatalar sonucu ona bu kimliğin yüklenmesi ve toplumda bu şekilde etiketlenmesi herkesin ona karşı davranışlarını değiştirmektedir. Bu durum Nuri Bey'in kimliğini sorgulamasına ve algısının değişmesine neden olmaktadır. Toplumun etkisi ile kendine yönelik algısı değişmekte ve bir dönüşüm yaşamaktadır.

HEPSİ HEPSİ İYİ

Öykü

Erenköy otobüsü Anlatıcı olan adam Kadıköy'den Erenköy'e giden son otobüstedir. İçerisi her zamanki gibi ikinci mevki insanlarla doludur. Bu insanlar dışsız yaşlılar, sakallı orta yaşlılar, solgun yüzlü kadınlar, erken yaşlanmış görünen çocuklar, soluk ve eski elbiseli insanlardır. Sürekli aynı hatta kullanıyordu. O gün otobüse ikinci mevki insanı olmadığı anlaşılan bir adam binmiştir. Çok pahalı bir şapkası ve kalın bir montu vardır. İri yapılıdır. Otobüs tam kalkmak üzereyken başka bir adam da son anda otobüse biner. Bu adamın yamalı lastikleri ve sol kulpu kopmuş, çerçevesini iplikle kulağına bağladığı bir gözlüğü vardır. Eski paltosu da yamalıdır.

Cafer ve gözlüklü adamın konuşması Gözlüklü olan adam iri adama merhaba der. İri adamda ona merhaba der ve ona sırtını çevirir. Konuşmak istemediği anlaşılıyordu. Gözlüklü ise iri ve şık olan adamla yakınlık kurmak istiyor gibidir. Konuşmalardan iri adamın adının Cafer olduğu anlaşılıyordu. Gözlüklü adam Cafer'e nasıl olduğunu sorar. Cafer kısa keser ve iyiyim der. Ne var ne yok diye sorar.

Ona da aynı cevabı alır. Adam konuşmak istemiyordur. Kısa cevaplar verip yüzüne bakmıyordur. Ama gözlüklü adam ısrarcıdır. Anlatıcı adam bunu Cafer'i kızdırmak için mi, konuşmak için mi, sen nasılsın diye sorulsun insan yerine koyulsun diye mi anlatıyor anlayamıyordur. Bir derdi olduğundan anlatmak için böyle yapıyor diye de düşünür. Cafer, bir kişinin önüne geçer. Gözlüklü adam arkadaşım ile konuşuyorum diyerek birisi ile yer değiştirir ve tekrar onu arkasına geçer. Sorularına devam eder. Bütün tanıdıklarını tek tek sorar. Patronunu, şoförü, bahçivani, daktilo yazan kadını, komşuyu, karısını, diğer komşuyu, muhasebeciyi ve daha bir sürü kişiyi sorar. Cafer hepsi için sadece iyi diyordur. Sabrı tükenince hepsi iyi be kardeşim, hepsi iyi yahu, diye cevap vererek sinirlenir. Bağırıldığı olur ama gözlüklü adam sakinliğini kaybetmeden birilerini sormaya devam eder.

Cafer öfkelenir Cafer ondan kaçta kaçta şoförün yanına kadar gelmiştir. Artık gidecek yeri kalmamıştır. Artık sorulara iyice tahammülsüz cevap veriyordur. Otobüs durunca dayanamaz, ineceği yere daha çok varken iner. Gözlüklü arkasından bağırma devam eder. Melahat Hanım'ı, kocasını, sorar. Cafer hepsi iyi diye diye bağırarak karanlıkta kaybolur. Arkasından alçak, namussuz herif diye bağırıyordur, bela okuyordur.

Gözlüklü adam keyiflenir Gözlüklü kendi kendine otobüstekilere duyurarak söylenir. Yalan söylediğini, bu zamanda herkesin iyi olmayacağını söyler. Bunların hepsi de mi partiye girdi diyerek güler. O saatte ne otobüs ne dolmuş bulamayacağını, yürümek zorunda kalacağını söyleyerek keyiflenir. Cimri olduğunu söyleyerek çok parası olmasına rağmen hala taksiye bile binmediğini belirtir. Onu iyi kızdırdığının farkındadır. Bilerek yapmıştır.

Temalar

Sosyal sınıf/Ego Öyküde farklı sosyal sınıflarda iki insanın iletişimindeki güç ve ego unsurları görülmektedir. Cafer'in gözlüklü adam ile iletişim kurmak istememesi ve gözlüklü adamın onu sinirlendirmek için ısrarcı şekilde iletişimini sürdürmesi bu duruma örnektir. Bu ikili arasında, Cafer sosyal hiyerarşiyi ve gücünü korumaya çalışırken, gözlüklü adam buna karşı koymaya çalışmaktadır. Bu durum toplumdaki güç dinamiklerine dair bir eleştiri gibidir.

NASIL YAPARLAR?

Öykü

Yeni patron Adam ve arkadaşları, çalıştığı yerde yeni patronun önce ismini sıkça duyarlar. Adı Ercan'dır. Babadan, anneden zengin olduğu konuşuluyordur. Avrupa'da okumuştur, bilgilidir. Saygılı ve insanlara üstten bakmayan biridir. Sürekli bunlar konuşuluyordur. İş yerleri iflas etmek üzereyken ortak olup şirketi toparlamak istemiştir. Dışarıdan bakıldığında da zenginliği, huylarının iyi olduğu belli oluyordur. Utangaçtır, konuşurken yüzü kızarıyordur. Fakat iş yerindekiler onu hiç sevmemiştir. Saygısız davranmıyorlardır ama onu kabullenmedikleri ve sevmedikleri belli oluyordur. Adam, bunun tek sebebinin yeni olana karşı olan bir yabancılık olduğunu belirtir.

Adamın genç patronla konuşması Ercan, bir gün adamı yanına çağırır. Ona yaşından dolayı çok saygılı davranıyor ve kırk yıllık arkadaşı gibi sohbet ediyordur. Ona ne kadar maaş aldığını sorar ve aldığı maaşa çok şaşırır. Adam, fabrikanın durumunun kötü olmasını maaşlara bağlayacak diye beklerken tam tersi olur. Nasıl böyle yapabilirler diye şaşırır. Nasıl böyle sömürürler diye çıkışır. Adam arkadaşlarının yanına gidince durumu anlatır. Yanıldıklarını söyler. İçlerinden biri de geçen gün Ercan Bey'in onların odasına da girdiğini, odanın soğuk olduğunu söylediğini ve günde ne kadar kömür verdiklerini öğrenince böyle alçaklığı nasıl yapıyorlar diye sorduğunu anlatır.

Genç patrona bakış değişir Hepsi onu sevmeye başlar. Hepsi ile gelip ayrı ayrı konuşuyor ve haksızlıklar karşısında kızıyor, nasıl böyle olur diye söyleniyordur. Dört yıldır dört gün izine gitmemiş bir çalışanı duyunca bu durum içinde benzer şeyleri söylemiştir. Artık çalışanlar orası kendi işleri gibi canla başla çalışırlar. Bazıları Pazar günleri mesai yapıp ücret bile beklemez. Verim artar. Hepsi genç patron işleri tamamen eline alınca durumlarını düzeltmelerini bekliyorlardır. İçlerinde dalga geçen oldu mu ona kızıyorlardır. Bir de İhsan bir türlü yola gelmiyor, genç patronu sevmiyordur. Hepsi melek gibi bir adamı sevmeyi için ona içeriyorlardır.

İşler tersine döner Aradan üç ay geçer. Hiçbir şey değişmez. Hatta büsbütün tersine gider. Aldıkları paralarda bile kesinti yapılır. Eskiden verildiği kadar kömür bile verilmemeye başlanır. Oysa patronların çok kazandıklarını biliyorlardır. İhsan, kendi haklılığını kanıtladığını belirtir. Patırta çıkacağı zaman arkadaşları biraz daha bekleyelim der. Ertesi gün İhsan işten çıkarılır. Bir ay daha dışlarını sıkırlar ama

söylenmeye başlayanlar tekrar çıkar. Kim ağzını açsa hemen işten çıkarılmaya başlar. Eski kadronun yarısı kalmıştır. Genç patron ortalarda yoktur.

Patronla görüşmeye gidilir Artık dayanamazlar. Genç patronla gidip konuşmaya karar verirler. İçlerinden üç kişiyi temsilci seçerler. Adamda üç kişi içindedir. İçlerinden heyecanlı olan bir arkadaşları patronun yüzüne tüküreceğini söyler. Patronun odasına giderler. İş çıkışı gelmelerini söyler. Israr ettiklerinde ne istediklerini sorar. Ayaklarını masanın üzerine uzatmıştır. Ağzında da sakız vardır. Duruşunu hiç bozamaz.

Genç patronun değişen tavrı Genç patrona onlara eskiden sordukları soruları ve cevapları karşısında nasıl böyle olur diye söylenip durduğunu hatırlatırlar. Ercan her seferinde onları söyleyenin kendisi olduğunu belirterek onaylar. Hepsini şaşkınlıkla sessiz kalır. Ercan anlatmaya başlar. İş hayatı nedir bilmediğini, ilk işinin burası olduğunu, acemi olduğunu söyler. O acemilikle bu işler nasıl yapılır diye öğrenmeye çalıştığını ve onlarla konuştuğunu söyler. "Bu alçaklık nasıl yapılır, bu namussuzluk nasıl olur, bu kazık nasıl atılır sorup öğrenmeye çalışıyordum ve bunların nasıl yapıldığını öğrendim" der. Artık onlara sorup öğrenmeye ihtiyacı kalmamıştır. Ağzındaki sakızı tükürüp puro yakar. Adamları dışarı çıkar. Heyecanlı olanlarına niye yüzüne tükürmediğini sorar. Tükürüğünün bir haysiyeti olduğunu, patronunda tükürülecek surat olmadığını söyler.

Temalar

Adaletsizlik/Hak Ercan ilk zamanlar çalışandan yana, adaletli ve insan haklarını önemseyen bir tutum içindeyken zamanla sistemin bir parçası haline gelir ve çıkarlarını ön planda tutmaya başlar. Ercan, işçi hakları ve eşitlik gibi unsurları önemserken, işin içinde daha fazla çıkar olduğu ve bu güç dinamiklerini kendi lehine kullanmayı öğrendiği bir noktaya gelir. Bu dönüşüm, iktidarın kötüye kullanılmasının toplumsal yapıya nasıl zarar verdiğini gösterir. Hakkını arayanların işten çıkarılmaktadır. Sistem, gücü ve otoriteyi elinde bulunduranların işçi sınıfına adaletsiz yaklaşımlarına izin vermektedir.

VAR MI BANA YAN BAKAN?

Öykü

Yandım Ali'nin kahvesi Yandım Ali'nin kahvesi belalı kabadayılarla dolu bir kahvedir. Hepsini hapisanede yatmış çıkmış, cinayet işlemiş veya türlü belalara bulaşmış kişilerdir. Burada ağız dalaşı, kavga patırtı olamamaktadır. Çünkü hepsi bir kıvılcıma bakmakta, birbirini bilmektedir. Ama kavga çıktığında da birkaç ölüm olmadan kavga bitmemektedir.

Kahvenin önünden geçen ihtiyar Bir gün Bahriyeli Nuri, Kürt Abo, Arabacı Rahmi gibi ün salmış kabadayılar kahvede otururken bir nara sesi duyulur. Çatlak, cılız bir sestir. "Haayt, var mı ulan bana yan bakan? Beni dövecek kabadayı anasının karnından doğmadı" gibi şeyler söylüyordur. Kahvedeki masalardan birinin mermerine elini vurarak bağıriyordur. Kahvedekiler dikkat kesilir. Memur kılıklı, ütülü gömleklili, kravatlı biridir. Üstelik sıska, kara kuru ve kısa biridir. Herkes canına susamış diye düşünür. Birbirlerine kısık sesle sorarlar ama hiç kimse adamı tanımiyordur. Adam bağıra bağıra gider. Kimse de kalkıp bir şey bile söylemez.

Kabadayı hikayeleri Adam gittikten sonra herkes konu ile ilgili bir şeyler anlatır. Kimi ufak tefek, sıska ve kısa görünenlere belli olmaz diyordu. Eski kabadayılardan birini örnek göstererek onunda böyle memur kılıklı olduğunu ama çok ünlü bir kabadayı olduğunu anlatır. Diğer bir kişi bu tiplerin çok iyi bıçak kullandığını, sağının solunun belli olmadığını söyler. Memur kılıklı bu ihtiyardan bütün kabadayılar sinmişti. Adamın bir hüneri var ki en ünlü kabadayılardan önünden geçerken böyle posta koyuyor diye düşünürler.

Arabacı Rahmi adamı takip eder Arabacı Rahmi ise bu durumu içine sindiremez. Ertesi gün adam yine kahvenin önünden naralar atarak geçer. Yine kimse bir şey demez. Arabacı Rahmi ise bir plan yapar ve gizliden adamı takip etmeye karar verir. Ne olursa olsun adamla kapışmayı kafasına koyar. Ama ne olur ne olmaz diye bunu تنها bir yerde yapmak istiyordur. Adamı takip eder, adam sallana sallana gidiyordur. En son hamama girer. Arabacı Rahmi biraz rahatlar. Artık çıplak olduğu için bir yerinde bıçak da saklıyor olamaz diye düşünür. O da hamam girer ve kavga çıkarmaya çalışır. Suyunu ona sıçrattığını, yanında durmamasını, onun kurnasına kendi geçeceğini, hamamda yalnız kalmayı istediğini söyleyerek her seferinde dozu artırır. Okkalı bir küfür de eder. Ama yaşlı adam hep alttan alır. Tamam, nasıl isterseniz diyerek istediğini yapar. Arabacı Rahmi şaşırır.

İşin aslı anlaşılır Arabacı Rahmi iki gündür kahvede beni dövecek adam anasından doğmadı diye bağırmanın o olduğunu, şimdi neden böyle davrandığını sorar. Karşısında sesi çıkmıyordur. Adam beni dövmedin evladım diyerek onda bu yumuşak başlılık, huy olduktan sonra kimsenin onu dövmeyeceğini söyler ve dışarı çıkar.

Temalar

Yanılsama Dış görünüşün ve olayları dışarıdan değerlendirmenin yanıltıcı olabileceği anlatılmaktadır. Dışarıdan zayıf, yaşlı ve sıradan görünen bir adam belirsiz durumlar sebebiyle kabadayıları tedirgin eder. Fakat gerçekte yaşlı adam sadece sabrına ve karakterine atıfta bulunmaktadır.

Geleneksel güç ve otorite Kabadayılar birbirinden sert ve korkutucu özelliklere, suç dolu geçmişlerine rağmen fiziksel olarak onlara hiç benzemeyen, tanımadıkları ama buldukları ortamda güç gösterisinde bulunan bir adama karşı beklendiği gibi davranmazlar. Sadece güç ve korku ile saygı kazanmış ve otorite kurmuş kişilerdir. Ama yaşlı adama karşı geleneksel güç anlayışları yıkılmıştır.

KUMBARA HIRSIZI

Öykü

Çalınan telefon kumbaraları Altı aydan beri İstanbul'da telefon kulübelerindeki telefon kumbaraları çalınıyordu. Bu duruma çözüm olarak Almanya'dan kumbaraları telefon sandığı ile birlikte olan kulübeler getirilir. Fakat bu da çare olamamıştır. Hırsızlar kumbara ile birlikte bütün telefon sandığını çalmaya başlamıştır. Telefon idaresi uzmanlarla birlikte toplantı yaparlar. Bu duruma çare ararlar.

Uzmanlarla toplantı İçlerinden birisi telefon kumbarası ile telefon kulübesinin tamamını birbirinden ayrılmayacak biçimde perçinlemelerini önerir. Fakat bu öneriye itiraz edilir. Çünkü bu kurumu daha fazla zarara sokacaktır. Hırsızlar telefon sandığını çaldığı gibi bu sefer tümünden kulübeyi çalar diye uyarılır. Hırsızlara komisyon, prim vererek çalmamaya ikna edilmesi önerilir. Fakat bu fikir de saçma bulunur. İçlerinden birisi hırsızların daha bulunamadığını, asıl sorunun bu olduğunu söyler. Ama zaten hırsız bulursa polisler onu tutuklayabilecektir.

Şüpheli yakalanır Polisler ise o dönem çok yoğundur. Her muhalifin peşinde bir polis olduğundan polisler aynı anda beş, altı iş birden veriliyordu. Polislerden birisi bir gün garın orada bir telefon kulübesinde bir şüpheli fark eder. Geniş omuzlu, uzun boylu ve iyi giyimlidir. Dışarıyı kolaçan edip dikkatli şekilde çıkmıştır ve pardösüsünün altında bir şey saklıyor gibidir. Polis peşinde olduğu muhalife onu biraz beklemesini, bir işi olduğunu söyler. Adamı takip eder ve yakalar.

Adam sorgulanır Adam karakola götürülür. Hırsız olmadığını söylüyordu. Adının Ulvi Yatkınay olduğunu belirtir. Evinde, iş yerinde telefonu vardır, telefon çalmaya ihtiyacı yoktur. Polisler ona inanmaz. Akli dengesi bozuk ya da onları kandırmaya çalışan bir hırsız diye düşünürler. Adam adını ve soyadını verir. Rehberde ev, iş yeri ve deposunun telefonu olduğunu söyler. Ticaret yapan bir iş adamıdır. Polisler inanmaz ama araştırdıklarında verdiği tüm bilgilerin doğru olduğu anlaşılır. Ulvi Bey telefonun kendisinin olduğunu iddia ediyordu. Telefon geneldir, onun hiçbir işine yaramıyordu ama satın almak zorunda kalmıştır. Durumu bu şekilde açıklar. Telefon benim malım, parasını ödedim aldım dedikçe polisler şaşır kalırlar. Bu ısrarı sürerse onu adli tıpa yollayacaklarını söyleyerek tehdit ederler. Genel telefon satın alınmaz derler. Adam telefon makinelerinin kumbarası ve kutusuyla Almanya'dan üç yüz liraya getirildiğini telefon idaresindeki bir arkadaşından öğrenmiştir.

Gerçek anlaşılır Adam polisleri telefon kabinlerinden birine götürür. Hep birlikte zar zor telefon kabinine girerler. Polislerden kendi karakollarına, emniyet müdürüne, telefon müdürüne telefon etmesini ister. Komiser her seferinde para atarak arama yapar ama ya meşgul çalışıyor, ya hat düşmüyordur. Konuşamamasına rağmen parası alt delikten ona iade edilmiyordur. Adam beş senedir günde en az on kere bu telefonları kullandığını, hiç birinde konuşmadığını ve parasını alamadığını söyler. Parayı ne yapsa düşürememiştir. En sonunda kutuyu olduğu gibi kaldırmıştır. Bu kutunun parasını yirmi kere verdiğini belirtir.

Gazeteler haberi duyurur Adam kulübeden çıkarken yine telefon kumbarasını sökmeye çalışır. Evde daha üç tane olduğunu, sabahleyin iki tane daha söktüğünü söyler. Zararını ancak bu şekilde karşılayabiliyordu. Hep birlikte karakola giderler. Adamın evinde arama yapılır ve telefonlar bulunur. Evrak düzenleyip adliyeye gönderirler. Ertesi gün gazeteler aylardan beri aranan telefon hırsızının yakalandığını söyler.

Temalar

Suç/Sosyal adalet Sistemdeki sorunlar ve çözümsüzlükler sebebiyle halk mağdur olmaktadır. Mağduriyetini gidermek için bireysel bir çözüm arayışı söz konusudur. Ulvi Yatkınav telefon kulübesine verdiği paralar ve hiçbir zaman gerekli hizmeti alamaması sebebiyle kendi adaletini kendisi sağlamaya çalışmıştır. Asıl suç, bireylerin mağduriyetine çözüm bulamayan sistemde mi yoksa sorununa bireysel yöntemler ile yaklaşan kişilerde mi sorusu suç ve suçlu kavramlarını sorgulamaya sebep olmaktadır.

PARMAK SPORU

Öykü

Adam ve öğretmenin arkadaşlığı Adam öğretmeni ile arkadaş olmuştur. Ortaokulda onun hocasıdır. Çok saygı duyduğu bir insandır. Birlikte içki içtikleri, sohbet ettikleri zamanlar çok olmuştur. Öğretmeni hiçbir zaman ağır başlılığını yitirmemiştir. O gün Beyoğlu tünelde karşılaşırlar. Birlikte yürümeye başlarlar. Çok kalabalıktır. Herkes birbirine çarpa çarpa geçiyordur. Kadınların yumuşaklıklarını hissedebiliyorlardır.

Parmak sporu önerisi Sohbet ederlerken öğretmen arkadaşı, onu parmak sporu yapmaya davet eder. Adam duyduklarına inanamaz. Ayıp olduğunu, bunu nasıl söylediğini, yakışmayacağını, polisin onları tutuklayacağını söyler. Arkadaşı ise artık herkesin yaptığını, ayıp olmadığını, yasal olduğunu, kadınların da yaptığını söyler. Adam duyduklarına inanamaz. Evlidir Böyle bir şey yapamayacağını belirtir. Ama arkadaş bu kez de asıl evliler için daha iyi olduğunu anlatır. Bekâr olanlar koşabilir ama evliler daha pasif hareket etmek isterler diye destekler. Yorgun olduklarından daha kolay olanı tercih ediyorlardır. Kendisini anlatır. Önce onun da karşı çıktığını ama artık alışınca keyifle yaptığını, çok iyi geldiğini söyler. Milli Eğitim Bakanı olsa çocuklar için bile parmak sporu yaptıracağını söyleyince adam iyice şaşırır.

Parmak sporunun ne olduğu anlaşılır Çok sinirlenen adam ona hiç yakıştırmadığını söyler ve kızar. İçten içe ağırbaşlı diye tanıdığı hocasının sapık çıktığını düşünür. İşim var diyerek ondan ayrılmak istese de arkadaş onu bırakmaz. Bir kere denemesini, istemezse ısrar etmeyeceğini söyler. Onu zorla çekiştirerek bir sokağa çeker. Adam kapalı bir yerde yapıldığını anlayınca daha da şaşırır. Ama hala ne olduğunu anlayamamıştır. İtiraz ede ede onunla sürüklenir. Alt kata doğru merdivenlerden inerler. İndikleri yer koca bir salondur. İçerisi kadın, erkek, gençlerle doludur. Dumandan göz gözü görmüyordur. Bir sürü kumar makinesi vardır. Hoca ile ikisi bir makinenin başına geçerler ve hoca anlatmaya başlar. Parmak sporu dediği odur. Bir sürü delik vardır. Alttaki delikten on kuruş atıp öbür deliklerden hangisini beğenirse ona basacaktır. Sansına ne çıkarsa kazanacaktır.

Amerika'dan gelen makinelerle ilgili haber Adam o gün on tane on kuruşluk atmıştır fakat hiçbir şey çıkmamıştır. Ama parmak sporuna çok alışmıştır. Haftada bir iki oraya gidiyordu. Eğer Beyoğlu'na çıkmazsa işin kolayını bulmuştur. İstasyonlarda, iskelelerdeki telefon kabinlerine giriyordu. Otomatik telefon kutusuna yirmi beş kuruş atıp gelişigüzel bir telefon numarası çeviriyordu. Otomatik telefonla konuşulmadığı gibi yirmi beş kuruş da geri gelmiyordu. Ama yine de parmak sporu yapmak için giriyordu. Kumar makinesinden de telefon kutusundan da para gelmiyordu. Ama ikincisi daha pahalı olduğundan siniri bozuluyordu. Zevki için katlanıyordu. Amerika'dan gelen oyun makinelerinin kumar makinesi olduğu, kaldırılacağı söylenmiş ama bunun ticaretini yapanlar makinelerle oynamanın kumar değil parmak sporu olduğuna dair resmi karar çıkartmışlardır.

Temalar

Manipülasyon/Toplumsal algı Toplumsal kurallar, yasalar ve değerler açısından kumar oynamanın uygun olmadığı bir toplumda manipülasyonlar ve algı çalışması ile kumar oynamak yasalara uygun hale getirilmektedir. Kumar oynamak toplumsal açıdan zararlı olarak görülmesine rağmen ekonomik çıkarlar ve baskılarla, hukuksal ve toplumsal açıdan meşru hale getirilmiştir. Bu algı değişikliğini de isim değişikliği ile sağlamıştır.

İŞADAMI

Kişiler

Salih Küpoğlu Nerede kazanç görürse oraya el atan bir işadamıdır. Büyük yapı, yol, köprüler yaptığı gibi fındık, deri satar, başka ülkelerden ithal ettiği her şeyleri getirmektedir. Dedesinin dedesinin küpler dolusu altınları olduğu için eskiden aileye Küplüzadeler denmektedir. Aileden son kalan kişi Salih İstanbul'a geldikten sonra yüz yıllık soyadını Küpoğlu'na çevirmiştir.

Osep Ermenidir. Salih'in kâtibidir. Türkçe dışında dört dil bilmektedir.

Mr. Chase Amerikalı işadamıdır.

Öykü

Şirketin iflas durumu Salih Küpoğlu iflas etmek üzeredir. Ama derdini Osep'den başka bilen yoktur. İflas ederken beş on büyük, milyonluk firmayı da sürükleyecektir. Depolarında tonlarla mal birikmiş durumdadır ama çürüyordur. Depoları dolduran mallar borçların onda birini bile karşılamıyordu.

Amerikalı işadaminin ilanı Oseb, Amerikalı bir işadaminin gazeteye ilan verdiğini söyler. Türk işadamları ile tanışmak, iş yapmak istiyordu. Salih bu ilandan bir yarar sağlanmayacağını düşünüp geçiştirmek ister. Ama Oseb şimdiye kadar başka memleketlere yazdığı ticaret mektupları sayesinde bu kadar iş yaptıklarını hatırlatır. Salih de o mektuplar yüzünden de bu halde oldukları cevabını verir. Bu da doğrudur ama Oseb Amerikalı işadamı ile tanışmaktan zarar gelmeyeceğini düşünüp onu ikna eder. Salih Küpoğlu, Oseb'in yazdığı mektubu gönülsüzde olsa imzalar.

Amerikalı işadamı ürünleri beğenmez Amerikalı işadamı teşekkür ederek cevap yazar ve tanışmak üzere Türkiye'ye gelir. Onu çok iyi ağırlarlar. Burada iki günden fazla kalmayacaktır, bu sebeple iş konusunu hızlı konuşmak ister. Salih Küpoğlu depolarında bulunan malları sayarak isteyebileceği bir şey bulmaya çalışır. Tütün, fındık, ham deri, palamut, hurda, demir, kaplumbağa, balık konservesi, fasulye, yılan bile teklif eder ama bunlarla ilgilenmez. Farklı bir şey aradığını söyler.

Esrarengiz depo Amerikalı işadamı izin verirse depolarını gezmek istediğini söyler. Salih gönülsüzce kabul eder. Sırasıyla depoları dolaşmaya giderler. Üç depoyu ve içindeki tonlarca ürünü gezerler. Artık ümidi kalmamış ve suratı asılmışken Mr. Chase en büyük olan dördüncü depoyu gösterip orada ne olduğunu sorar. Oseb ve Salih orada bir şey yok diye geçiştirmeye çalışır. Onlar Amerikalı işadaminin engellemeye çalıştığı adam ısrarcı oluyordur. En sonunda depoyu açıp göstermeye karar verirler.

Depodaki sorun Depoya girince çok kötü bir koku yayılır. Amerikalıdan başka herkes burnunu tıkar. Küfeler, variller, çuvallar birbirine karışmıştır. Tenekelerden bir şeyler akmıştı. Salih Küpoğlu açıklamak zorunda kalır. Dönem dönem, farklı farklı yaptıkları işlerden ellerinde kalan ürünleri buraya koymuşlar ve hepsi küflenerek, bozularak birbirine karışmıştır. Salça depodayken, ellerinde kalan marmelatları da depoya koymuşlardır. İtalyanların istediği sümüklüböcekleri de toplayıp bu depoya getirmişlerdir. Marmelatlar salçalarla karışıp birbirine girmiş, sümüklüböcekler küfelerinden çıkıp salçaların marmelatların arasına girmişler, hepsi boğulmuşlardır. Sonra depolar dolu olduğu için 2 ton suni gübre getirmişler, onlarda salçalarla karışmıştır. Niğde'den getirilen turşu tenekeleri paslanmış, suları akmıştır. İçindekiler de küflenmiştir. İşte bu karışım depoyu iyice kullanılamaz hale getirmiş, bu kötü koku yayılmıştır. Şu anda temizletip boşaltmak çok maliyetli olduğundan, belediye de öğrenirse sorun çıkacağından gizliyordur.

Amerikalı iş adamı depoyu temizler Amerikalı işadamı anlatılanlardan çok memnun olur, çok sevinir. Depolarını temizlemeyi teklif eder. Ne kadar vereceklerini sorar. Az paraya yapacak, parayı da peşin istemeyecektir. Bir yıl sonra verilmek üzere beş bin liraya anlaşılır. Sözleşme de yapılır. Bir hafta sonra depoda ne kadar birbirine karışmış madde varsa sağlam tenekelere koyulup Amerika gitmek üzere gemiye koyulur. Mr. Chase ayrılırken ona beş on milyon dolar kazandırdıkları için teşekkür eder. Bozulan mallardan zararlarının bir milyon dolar olduğunu öğrenir ve daha fazlasını kazanacaklarını söyler.

Amerikalı işadaminin oyunu Amerikalı işadamı gittikten bir ay sonra Amerika'nın en büyük sinema dergisinde sarışın Fişek diye tanınmış çok ünlü film yıldızının röportajı çıkar. Derginin yazarı güzelliğinin sırrını sorar. Erkekleri zıvanadan çıkaracak güzelliğe nasıl kavuştuğunu öğrenmek ister. Sarışın Fişek eskiden çok çirkin olduğunu, sivilceli çilli bir cildi olduğunu söyler. Yüz yirmi yaşında Kızıldere'li bir kadının bir ilaç söylediğini, ilacı yapıp cildine sürdüğünü ve güzelleştiğini anlatır. İlacın tarifini de insanıyet namına verir. Salça, çilek ve kayısı ezmesi, sümüklüböcek macunu, ekşimiş hıyar suyu ve küflü lahanaya ve bunların yarısından az formülün gizli bir maddesi ile yapılan bir karışım tarifi verir. Bunları söylemi için Amerikalı iş adamı ona çok para vermiştir. Bu röportajın yayınlanmasından sonra tanınmış bir doktor ekşimiş hıyar suyu, küflü lahanadaki cildi besleyen K vitamini hakkında bilimsel bir yazı yazar. On gün sonra Love Sex markalı kremler, losyonlar, saç suları piyasaya sürülür. Bunlar dünyanın en pahalı makyaj maddeleri olur. Bütün ünlü güzel film yıldızları bu ürünlerin reklamını yapar.

Salih Küpoğlu iflastan kurtulur Salih Küpoğlu iflas etmek üzeredir. Amerika'dan gelen mektupta Mr. Chase'nin, Salih Küpoğlu'nu Yakın Ortadoğu'nun Love-Sex parfümleri mümessili yaptığı yazılıdır. Salih Küpoğlu şimdi milyonlarına milyonlar katıyordur.

Temalar

Çıkarıcılık/Yolsuzluk İçeriği zararlı olan bir karışımı, sadece para kazanmak için topluma farklı göstererek satmak etik olmayan, ahlaki açıdan olumsuz bir davranış biçimidir. Bireylerin maddi çıkarları için kolaylıkla yolsuzluk yapması toplumdaki yozlaşmayı da göstermektedir.

Popüler kültür/Tüketim toplumu Birbirine karışmış ve bozulmuş gıdalar, ürünlerin oluşturduğu zararlı bir karışım başarılı bir algı çalışması ve manipülasyon ile popüler kültür ürünleri olarak satılabilmektedir. Tüketim toplumunun popüler olan ürünleri sorgulamadan, kolaylıkla kandırılarak nasıl kullanır hale geldiği görülmektedir. Popüler kültürün unsuru olan ünlü kişilerin bu sistemin bir parçası olduğu ve hangi amaca hizmet ettiklerini sorgulamadan maddi kazançlarına odaklandıkları anlaşılmaktadır. Tüketim toplumu para, çıkarlar için kolaylıkla manipüle edilebilmektedir.

ORKESTRA ADAM

Öykü

Adamın becerileri Adam kalabalık yollarda kadınlara çimdik atmaktan başka marifeti olmadığını söyler. Ne iş olsa yaparım diyerek iş arayanlar gibi değildir. Ama marifeti burnu ve dilindedir. Burnu ile zurna çalıyor, dili ile yanaklarına vura vura dümbelek gibi sesler çıkarıyor. İş görüşmelerinde bu özelliğini söyleyince ona gülüyorlar ama becerisini gösterince de göbek atmaktan kendilerini alıkoyamıyorlardır. Sonra da eline biraz para sıkıştırıp gönderiyorlardır.

İşten kovulur Eskiden tuluat tiyatrosunun orkestrasıdır. Ağzıyla dümbelek, burnu ile zurna sesi çıkarınca orkestra gibi iş görüyordur. Ayrıca sahneye çıkıp şarkı söylüyor, kadın kıyafeti ile dans ediyordur. Oyuna son anda gelmeyen bir oyuncu olursa onun yerine de gösteriyor çıkıyordur. Gişede bilet kesmek, dekorları yapmak gibi görevleri de vardır. Bir gün Hamlet rolünü oynayan kişi gelmeyince onun yerine oyuna çıkmıştır. Ama sahnedeki oyunu karıştırınca yine zurna ve dümbelek sesleri çıkarmıştır. Sonradan Hamlet'i canlandırmaya çalışsa da seyirci beğenmemiş, zurna ve dümbelek sesi çıkarmasını istemiştir. Patronunda sinirlenip onu kovmuştur.

Fabrika sahibi Kovulunca birkaç eşyasını alıp çadırın önüne çıkınca onunla görüşmek isteyen biri olur. Arabasına biner ve adamın fabrikasına giderler. Adam fabrikanın sahibi olduğunu söyler. İşçilerine her yerden çok para veriyordur. Yıllık izinleri daha fazladır. Prim ve ikramiye de alıyorlardır. İşyeri çok aydınlık, çok güzeldir. Adam eskiden fabrikada çalışan kişi sayısı ve çıkan ürünü hesaplamıştır. Adamlara paralarını arttırmıncaya kadar iş yapacaklarını sormuş verimini artacağını anlayınca işçi sayısını düşürüp maaşı arttırmıştır. Böyle böyle koşulları iyileştirip, ücretleri yükseltip işçi sayısını düşürmüştü ama verimi çok daha fazla arttırarak kar payını da arttırmış olmuştur.

Adam orkestra olarak işe alınır Adam ondan ne istediğini sorar. Fabrikada verimi daha da arttırmak için müzik olması gerektiğini, orkestra tutmanın çok maliyetli olduğunu, canlı müzik olmazsa verimin olmadığını söyler. Adama, orkestranın yapacağı şeyi tek başına yapıp yapamadığını sorar. Deneme için bir müzik çaldırır ve çok beğenir. Tek başına altı kişilik orkestra gibi çalacaktır. Dili ile dümbelek, burnu ile zurna, elini göbeğine vurarak davul, ayağını yere vurarak zil, diğer elini kaba etine vurarak ritim tutacaktır. Günde elli lira vermeyi teklif eder. Adam bayılarak kabul eder. Daha iyi çalışmak için ne istediğini sorar. Tek istediğinin patronun suratını görmemek olduğunu söyler. Adam kabul eder.

Temalar

Kapitalizm/Sistem eleştirisi İşveren verimi arttırmak ve maliyeti düşürmek için daha az işçi çalıştırıp onların çalışma koşullarına iyileştirme yöntemini kullanmaktadır. Verimin öncesine göre çok artması ise onda hala tatmin duygusunu sağlamamıştır. Müzik dinleterek daha fazla verim almak amacındadır. Çok fazla para vererek işçisine çok fazla iş yüklemesi orkestra olarak fabrikada çalışmaya başlayan adamın hikâyesinde de görülmektedir. Adama fazla ücret verdiği için altı kişilik çalışmasını beklemek kapitalizmin maliyeti düşürmek, verimi arttırmak için insani faktörleri nasıl görmezden geldiğini göstermektedir.

ZARİF HATIRALAR

Öykü

Doğan'ın geçim durumu Adamın arkadaşı Doğan işsizdir ve ailesinde dört kişi daha vardır. Ama işsiz olduğu halde iyi yaşıyorlardır. Geçen gün ondan aldığı borcu dört gün sonra geri vermiştir. Geçen gün dayanamayıp sormuştur. İşsiz olup nasıl geçindiğini merak ediyordur. Doğan memurken aldığı

aylıkla geçinemediğini ve işi bıraktığını hatırlatır. Şimdi para bile biriktiriyordur. Sorduğu sorunun cevabı için onu eve götürür.

Gazetedeği ilan Eve gittiklerinde koca bir oda vazolar, saksı altları, değerli albümler, deri cüzdanlar, biblolar ve daha bir sürü eşya ile doludur. Adam anlayamaz. Gazetedeği ilanı gösterir. Okmeydanı şubesi açılan banka yüz lira hesap açtıranlara zarif hediyeler verdiğini ilan etmiştir. İlanı okur ama adam yine anlamaz.

Doğan'ın sırrı Doğan adamı bir yere götüreceğini ve anlayacağını söyler. Okmeydanı'nda açılışı olan bankaya giderler. Banka davetlilerle doludur. Her tarafta sepet sepet çiçekler vardır. Mükemmel bir büfe ve ikramlar da cabasıdır. Tıka basa yer, içerler. Doğan her gün böyle açılışlarda karnını doyurduğunu, bazen ailesini de getirdiğini, akşam yemeği bile yeme gereği duymadıklarını söyler. Yoksul birkaç kişini nişanını bile böyle açılışlarda yapmıştır. İkramları davetlilere sunmuş, çiçeklerin önünde nişan fotoğrafı çekmiş, arada da yüzükleri takmıştır. Doğan arkadaşını salonun köşesine götürür. Onun evindeki gibi eşyalar vardır. Doğan cüzdanından on yedi bin çıkarır. On binini yarın açılışı olan başka banka için ayırır ve geri kalanını banka da hesap açarak yatırır. Her yüz liraya bir hediye alır. Yetmiş hediye olur. Taksiye zor sığdırırlar. Kapalı çarşıya gidip malları satarlar. Sattığı hediyelerin parası ona kalıyordu. Elindeki parayı da üç dört gün sonra bankadan çekip açılışı olan başka bankalara yatırıp aynı işlemi yapıyordu.

Temalar

Sistem eleştirisi/Kapitaliz Memur olarak çalıştığı zaman aldığı maaşla geçinmekte zorluk yaşayan Doğan, işten ayrılıp kapitalist toplumun pazarlama stratejilerindeki açıklardan faydalanarak daha rahat geçinmenin yolunu bulmuştur. Sistemin bireyi ekonomik olarak zorlaması, bireylerin sistemsel boşlukları fırsata çevirmek zorunda kalmasına neden olmaktadır. Öyküdeki karakter, geleneksel yöntemler dışında farklı bir çözüm yolu bulmuştur.

GEMİYİ İSTİLA EDEN SALYANGOZLAR

Öykü

Telsizden gelen garip yardım isteği Unkapanı şilebinden telsiz ile yardım talebi gelmiştir. Tek söylenen "Unkapanı şilebini salyangozlar ele geçirdi" diyerek yapılan yardım isteğidir. Resmi makamlar bu söylemin bir korsanı anlatmak için olabileceğini düşünür. Gerçek salyangozların nasıl gemiyi ele geçirebileceğini sorgularlar.

Salyangozlar gemiyi kaplar Unkapanı şilebine İstanbul Limanı'ndan beş ton salyangoz yüklenmiştir. Salyangozlar sa ndıklar içinde ambara konulmuştur. Geminin hareketinin ertesi gecesı kaptan uykusundan uyanır. Yüzünde, üstüne yerlerde salyangozlar vardır. Kaptan iğrenir, koşarken salyangozlara basıp kayar ve düşer. Geminin diğer çalışanları sesleri duyup uyanırlar ve benzer şeyler onlarında başına gelmiştir. Herkes bağırıyordu. İğrenenler öğürüyordu. Kimse dokunmak istemiyordu. Salyangozlar geminin her tarafını sarmıştır. Süpürgeyle denize süpürseler de yavaş yavaş sürünerek gelenler yüzünden boş yerler dolmaya başlıyordu. Gemi su alıp batsa bu kadar korkmayacaklardı.

Gemi Marsilya'ya yavaş Kaptanın emri ile telsiz başında olan görevli iğrenerek de olsa telsize hızlıca yardım çağrısında bulunur ve ancak gemiyi salyangozların ele geçirdiğini söyleyebilmiştir. Bu şekilde mücadele ederek Marsilya'ya gelmeyi başarırlar. Gemiyi zehirli bir dumanla temizlemekten başka çare yoktur. O gün otelde kalırlar. Kıyafetlerinden salyangozlar çıkar. Güzelce temizlenirler. İki gündür gemide yemek yiyemeyen gemiciler hemen otelin lokantasına giderler. En iyi yemeklerini getirmelerini isterler.

Yemeklerin içeriği Çorba, kızartma, salata, haşlama hepsi nefistir. Etin ne eti olduğu konusunda anlayamazlar. Kimi balık, kimi kuzu eti, kimi dana eti diyordu. Garsona çağırıp sorarlar. Garson geçen hafta Türkiye'den bir gemi salyangoz geldiğini söyler. Patronu yemeklere çok önem veriyordu. Paradan kaçmadığını söyler. Sordukları her yemeğin içinde salyangoz olduğunu öğrenirler.

Temalar

Kültürel farklılıklar ve Değer Salyangozlar gemide büyük bir sorun yaratıp problem olarak görülürken farklı bir kültür de değerli bir ürün olarak görülmektedir. Gemi mürettebatı salyangozlardan iğrenmekte ve gemi istilasını bu yüzden yönetmekte sorun yaşamaktadırlar. Marsilya gibi Türk toplumundan farklı bir yapıya sahip bölgede ise lezzetli, yenilebilir ve değerli bir üründür. Garsonun patronu için yemeğe

çok önem verip paradan kaçmadığını söylemesi buna örnektir. Aynı unsur farklı topluluklarda farklı değere sahip olabilmektedir.

ŞERMENDİ NE ZAMAN DOĞDU?

Öykü

Ünlü bilgin hakkında İki kişi sohbet ederler. Ünlü bir bilginden bahsederler. İçlerinden onu tanımayan kişi buluşu var mı diye sorar. Diğeri olduğunu söyler. Halk gibi aydınlar da bilime ilgisiz davranıyorlar diye de hayıflanır. Bu bilginin edebiyat tarihinde o güne kadar yanlış yazılan tarihleri düzelttiğini söyler. On dördüncü yüzyılda yaşamış şair Şermendi'nin hangi tarihte doğduğu bilgisini düzeltmiştir. Adam onu tanımaz. Koca bir divanı olduğunu, el yazması tezkirelerin çoğunda adının geçtiğini söyler. Bütün edebiyat tarihlerinde Şermendi'nin 4 Mayıs da doğduğu yazılıdır.

Bilginin kitap yazma planları Bu büyük bilgin Şermendi'nin 4 Mayıs değil 3 Mayıs'ta doğduğunu ortaya çıkarmıştır. Altı yüz sayfalık bir kitap yazmaktadır. Ama bu kitap tek ciltten oluşmayacaktır. Birinci ciltte Şermendi'nin 4 Mayıs'ta doğmadığını söylüyordur. Daha bu cildin yazımı da bitmemiştir. Diğer ciltlerde de 4 Mayıs tarihinin yanlışlığını ispat edecek, sonraki ciltlerde doğru tarihi bildirecektir. Şimdiye kadar bir cildini on beş yılda yazabilmiştir ve adam altmış dört yaşındadır. Bilgini tanımayan adam şaşırır. Bir türlü aklı yatmaz. Ölürse diye sorduğunda başka aydınların onun kaldığı yerden devam edeceğini söyler. Tanımayan adam yine sorar. Şermendi ne zaman doğmuştur öğrenmek ister. Adam anlatmaya devam eder. Şermendi 3 Mayıs'ı, 4 Mayıs'a bağlayan gece doğmuştur. Saat 12'yi geçmemiştir ama tarihte geçmiş gibi yazılmıştır. Ama Şermendi bir şiirinde, doğduğu günü dün ile yarın selamlaşırken dünyaya geldim diye ifade etmiştir. Selamlaştıktan sonra dememiştir.

Adamın soruları Adam yine durumu anlamaz. Bu bilgiyi kanıtlamak ne işlerine yarayacaktır diye sorar. Ayrıca bunu kısa bir yazı ile yayınlamak yerine neden ciltlerce kitap yazmaktadır aklı yatmaz. Diğer adam hemen açıklar. Bilgin demenin, herkesin bildiği şeyleri kimsenin bilemeyeceği şekilde yazabilen, beş kelimeyi beş sayfa yazabilen demek olduğunu savunur. Bilgin ve bilgisizi ayıran şey ona göre budur. Bir deli de sayfalarca şey yazabilir ama bilgin sayfalarca mantıklı, yazım kurallarına uygun, çelişkili cümlesi olamayan bir metin olarak yazmaktadır. Ayrıca bir eser ne kadar az okunur, raflarda tozlanır, ne kadar az anlaşılırsa o kadar değerli olmaktadır. Yazarın değeri zor anlaşılabilir eserlerle artmaktadır. Kendisi Şermendi'nin 3 Mayıs'ta doğduğunu bizzat bilginden öğrenmiştir. Kitabı okunsun diye yazmıyordu.

Adamın görüşleri Adam anlamadıkça bu tür sorular sorup durur. Diğeri de ona durumu anlatmaya çalışır. En son birtakım insanların bu işlerle uğraşarak profesör olduğunu, ün kazandığını ve rahat yaşayıp saygı gördüğünü söyler. İsimleri de yarına kalacaktır. Bilginler olmasa karanlıkta bilgisiz kalacaklardır. Örneğin Şermendi'nin gerçekte 4 değil 3 Mayıs'ta doğduğunu öğrenemeyeceklerdir. İnsanlığın böyle ilerlediğini savunur. Birisi hiç yoktan bir bilgi ortaya atıyor, diğeri itiraz ediyor, başka biri başka bir şey diyordur. Dünya adım adım ilerliyordur. Adam en son durumu kabullenir. Bilginler, aydınlar olmasa hiçbir şey öğrenemeyeceklerini söyler. Şermendi 4 Mayıs'ta doğmuş sandıkları bir dünyada yaşamının zor olduğunu belirtir. Bilginler olmasa ne yapardık diye ona katılır.

Temalar

Bilgi ve Toplum Öyküdeki adam tanımadığı bilgin hakkında sorular sorarak, bilginin bilim ve edebiyat dünyasındaki yerini ve anlamını sorgulamaktadır. Bilginin önemi ve toplumdaki yeri, bilimsel bilginin oluşturulma süreci ve anlamı, aydınların ve bilginlerin toplumdaki yeri karakter aracılığı ile anlaşılabilir çalışılır. Bir bilginin topluma faydasının olup olmamasının değeri açısından bir farklılık sağlayıp sağlamaması durumu eleştirilmektedir. Bir bilginin sadece akademik düzeyde kalması, aydınlar tarafından kabul görülse de toplumsal düzeyde soru işaretleri oluşturmaktadır.

BÜYÜK İKRAMİYE

Öykü

Parayı çaldırma korkusu Radyoda spiker yılbaşı çekilişinde bir milyon kazanabilirsiniz diyordur. O kadar parayı çantaya cebinize sığdıramazsınız, en iyisi bin tane bin liralık yapınız diye de öğütüyordur. Hasan duydukları ile bir milyonun ona çıktığını anlatmaya başlar. İlk yapacağı iş o günden sonra yazı yazmamak olacaktır. İlk zorluk parayı taşımak olarak karşısına çıkmıştır. Spikerin söylediği gibi bin tane binlik yapmak kolay değildir. Bankada bin tane binliği zor bir araya getirirler. Bankadan çıkar çıkmaz ise onu bir korku alır. Paraları çaldırırım korkusu ile tenhada, kalabalık içinde rahat edemez.

Herkesi potansiyel hırsız gibi görür. Tüm insanların namussuz olduğunu söyler. Kendisi de insan olduğu için oradan biliyordur.

Yolda karşılaştığı arkadaşlar Eve doğru hızlı hızlı giderken arkadaşın Rıza ile karşılaşır. Ona bir şey belli etmemek için halindeki farklılığı soran arkadaşına elli lirasını kaybettiğini söyler. Rıza durumuna üzülür ve Hasan'ı teselli eder. Ondandırılınca başka arkadaşını ile karşılaşır. Halindeki tuhafılığı arkadaşını da fark eder. Ona da kalbinde ağrı olduğunu söyler. Gidene kadar böyle böyle birkaç kişiyi ile karşılaşır. Piyangodan çıkan parayı duyduklarından şüphelenir ve onlara güvenmez. Hepsini bir yalanla başından savar.

Piyangodan çıkan parayı gizler Eve gelince ailesi sevinç içinde onu karşılar. Ama adam onları da düşman gibi görmeye başlamıştır. Karısının kendisini zehirlemesinden korkar. Karısına ve kızı ile oğluna bir numarayı yanlış gördüğünü ve piyango çıkmadığını söyler. Onlarda hayal kırıklığına uğrar ama adamı mutsuz görünce onu teselli derler. Karısı ona bir kahve yapar, adam gizlice çiçeğe döker. Zehirli olmasından korkar. Kızı ve oğlunun tavırları ona yapmacık gelir. Arkadaşlarını onu ziyarete gelir. Borç aldığı arkadaşını Salih gelmiştir. Ona iki bin lira vermek ister ama duyulur ve anlaşılır diye korkar. O da borcunu ödemek yerine yirmi lira borç alır. Arkadaşını verir. O gün başka arkadaşını da ziyarete gelir. Hepsine hasta olduğunu söyler. Hepsinden yirmi lira borç alır. Hastalık bahanesiyle karısından ilk kez ayrı yatar. Çok huzursuz kâbuslarla dolu bir uyku uyur. Para çalınır kokusu ile huzursuzdur.

Adam değişir Parasını nasıl değerlendireceğine bir türlü karar veremez. Apartman mı alsın, iş mi kursun, altın mı alsın, bankaya mı yatırsa bilemez. Parasının değer kaybedeceğinden, bankanın iflas edeceğinden korkar. Parasını iki milyon yapmanın yolunu bulmak için düşünür. Parayı üstünde taşıyarak gezmek ise onu ayrıca huzursuz eder. Parasını olduğu anlaşılmasın diye simit yiyor, suratı asık geziyordur. Kimi görse ağlamaklı konuşup borç istiyordur. Evdekilere kızgın davranıyordur. Sobayı soğuklarda bir kez yakmalarını öğütüyordur.

Adamın hayali Adam bir milyonun başına ne işler açtığını düşünür. Aslında bir piyango gişesinin önünde bilet almak üzeredir. Hayal kuruyordur. Bunları o an düşünür ve bilet almaktan vazgeçer. "İyi ki milyoner değilim, yarım saat hayaline bile dayanamadım" der. İnsanlıktan çıkmış gibi davranıyordur. Milyoner olanların Allah yardımcısı olsun diye dua eder.

Temalar

Kaygı/Para Zengin olma, çok paraya sahip olma herkesin hayalinde olmasına rağmen bireylerde kaygı, korku, huzursuzluk gibi problemlere de neden olabilmektedir. Hasan henüz piyango tutturmadan hayalinde bile çok para ile baş edememiştir. Paranın getirdiği yatırım, yönetme, paylaşma sorumlulukları ona ağır gelmekte ve güven duygusunun zedelenmesine, ailevi ve sosyal ilişkilerinin bozulmasına sebep olabilmektedir. Para her zaman mutluluk getiren bir maddi değer olmayabilmektedir. Aynı zamanda bireylerin sosyal ve psikolojik durumunu bozan bir unsur da olabilmektedir.

SAKIN ALMA

Öykü

Ahmet'teki değişim Ahmet bildiği her şeyi askerde öğrenmiştir. Ama hepsini de tam öğrenmiştir. Okumayı, yazmayı, telefonla konuşmayı. Önce Onbaşı sonra çavuş olmuştur. Çavuş olduktan sonra terhis olmuştur. Bir müddet köyünde Ahmet Çavuş diye anılmıştır. Sonra kasabaya gitmiştir. Kasabayı bırakıp şehre, en sonra şehirden İstanbul'a gitmiştir. Yavaş yavaş lakabı da değişmiştir. Ahmet Efendi, Ahmet Bey, Ahmet Beyefendi, , Avrupa gezisi yaptıktan sonra Sayın Ahmet Bey olmuştur.

Askerlik alışkanlıkları Her şeyi vardır. Arabası, apartmanı, işi, karısı, çocuğu, metresi... Ne öğrendiyse her şey askerlikte öğrendiği gibi yapılmaya devam ediliyordu. Hiç bozmadan bütün hayatında askerlik bilgilerini uygulamıştır. Evinde sabah erken kalkılıyor, adeta çavuş gibi evdeki hizmetlilere ve ailesine emir veriyor, o emir verdikten sonra onların anladığını göstermek için tekrar etmesini bekliyordu. Hafta da bir, bazılarını ayda bir tüfek muayenesi gibi mutfağı, kileri, buzdolabını, süpürgeyi kontrol ediyordu. Evin içinde geçit töreni gibi sert adımlarla yürüyordu.

Marmelat satışı Sayın Ahmet Bey, bir iş için Ankara'ya gider. Hastaneler satın alma komisyonuna bin sandık marmelat satacaktır. Bu işin kazancı yetmiş bin lira tutuyordu. Marmelat satmak isteyen dört firma vardır. Aradan çekilmesi için Ahmet Bey'e para teklif ederler. On bin, on iki bin, en son on beş bin... Ama Ahmet Bey kabul etmez. Katakullü iş yapmam der ama daha önce kuru sebze satışında

böyle bir teklifi kabul ettiği hatırlatılır. Onda malına güvenmediğinden kabul ettiğini söyler. Bu satın almada marmelat çok iyidir ve kendisinin alacağından emindir. İşin ise bir tek zorluğu vardır. Mallardan numuneyi ertesi gün erkenden İstanbul'daki satın almaya götürmelidir. Onda da uçak korkusu vardır. Telgraf da geç gidiyordur. Tren ile yetişme durumu ise yoktur. Telefon etmeye kara verir.

Telefon hatlarındaki sıkıntı Santralden yazıhanesine bağlamasını ister. Rica ile ödemeyi yapacağını söyleyerek 2-3 saat sürecek bağlama işini 15 dakika içinde hallettirir. Yalnız hatlarda sıkıntı vardır. Sekreteri ile konuşurken birbirlerini anlamakta zorlanırlar. Ses vızıltı gibi geliyor bazense kopuk kopuk geliyordur. Ahmet Bey'in her söylediğini yanlış anlayan sekreter yüzünden Ahmet Bey askerde öğrendiği ve etrafındaki çalışanlara öğrettiği yöntem ile durumu anlatacağını belirtir. Söyleyeceği her kelimenin her bir harfi için "arabanın a'sı" gibi bir anlatma yöntemi kullanacaktır. Hat üç dakika da bir kesilecek gibi olur. Santraldaki kadına konuşmasının devam ettiğini söyleyerek görüşmeyi uzatır. Bütün yanlış anlaşılmalara ve derdini anlatamadığı konuşmalar sonunda askerlikte öğrendiği kelimeleri heceleme yöntemi ile derdini anlatır. Sekreteri de anladığına onay verir.

Yanlış anlaşılma Ertesi gün Ahmet Bey'i kâtipi garda karşılar. Ahmet Bey bir sandık marmelatı satın almaya götürüp götürmediğini sorar. Sekreteri olumsuz yanıt verir. Telefonda "Muamelat uzun sürdü sakın satın alma" diye anlamıştır. Ahmet Bey elini kafasına vurur ve adamların on beş binlik teklifi kabul etmediğine pişman olur. Kırk yılın başı namuslu iş yapmak isteyip de kısmet olmadığına yakınır.

Temalar

Değişim Ahmet'in sosyal statüsü ve toplumdaki yeri zaman içinde değişmektedir. Hep yükselerek daha saygın bir konuma gelmiştir. Fakat askerde kazandığı alışkanlıkları hala sürdürmekte ve kendi hayatına uyarlamaktadır.

Sistem eleştirisi/İşçi-patron çatışması Ahmet Bey, katibi ile yaptığı görüşmede iş için önemli bilgiler vermektedir. Fakat burada telefon bağlantısı ile ilgili sorunlar sebebiyle iletişim doğru şekilde sağlanamamaktadır. Telefon hatlarının iletişimi gerektiği gibi sağlayamaması, bağlanmak için iki, üç saat beklemesi gerekmesi gibi durumlar sistem eleştirisidir. Aynı zamanda bireyler, anlatmak istediklerini en iyi ve doğru şekilde anlatmaya çalışsa bile anlatabildiği karşısındakinin anladığı ile sınırlı kalmaktadır.

SULAR NEDEN KESİLDİ?

Öykü

Valinin telefonu Vali Sular İdaresi Müdürü'nü arar. Suların neden kesildiğini sorar. Telefon görüşmesi sırasında bazı bağlantı sorunları nedeniyle birbirlerini biraz zor anlarlar. Müdür cevabını bilmiyordur ama tam iletişim kuramadan telefon kesilir. Sular idaresi müdürü teknik büroyu arar. Suların neden kesildiğini sorar. Valinin sorduğunu söyler. Teknik büro yine mi kesildi diyerek suların sık kesildiğini belirtir. Tam sebebini söyleyecekken elektrikler kesilir. Görüşme sonlanır.

Herkes sorunu öğrenmeye çalışır Bu konuşmalar bu şekilde devam eder. Vali müdüre, müdür muavine, muavin teknik müdüre, teknik müdür 2. Kısım, 2.kısım ise 4. Kısım sormuştur. Onlarda başmühendise, başmühendis teknisyene, Teknisyen Ziya Bey'e sormuştur. Kimse kesintinin tam sebebini söyleyemez. Teknik sorun derler ama tam olarak ne olduğu açıklanamaz. Görüşmeler memurlar arasında devam eder. Nazmi, Memduh, Safder sırasıyla aranır. Hepsi bunu enden onlara sorduklarını söyler. Ama valinin sorduğunu ve herkesin öğrenmek için birbirine sorduğunu, aramalar sonunda işin bu noktaya kadar geldiğini anlatırlar.

Sebepler bulunmaya çalışılır Son konuşmada Memduh ve Safder arasında su kesintisine mantıklı bir sebep bulunup valiye iletmek için konuşma geçer. Memduh, Safder'e bir tane teknik sebep bulmasını söyler. Elektrikler kesildi demesini söyleyince önce karşı çıkan Memduh sonra kabul eder. Ama yanındaki kâtip bu sebebi daha önce söylediklerini belirtir. Safder havagazı sebebiyle olduğunu belirtmesini önerir. Bu öneri de Memduh'a saçma gelir. Memduh havagazı ve su arasında bağlantı kuramaz. Safder evinde havagazı kesilen çayını, kahvesini içemez, yemeğini yapamaz ve gergin olur o da suları keser diye belirtir. Memduh kabul eder gibi olur ama bunu da daha önce söylemişlerdir. Safder radyolar teknik arıza yaptı ondan sular kesildi demesini önerir. Açıklamasında da ıspanak pahalılaştınca çorap fiyatının arttığını, çorap pahalılaşınca, kiralardan arttığını söyler. Kira artınca maaşa zam geliyordur. Alakasız şeyler birbirini etkilediği için radyo da suları etkileyebilir der. Fakat bu bahane de önceden kullanılmıştır.

Deprem işe yarar Memduh karışık bir şey bulmasını söyler. Kimse anlayamayacağı için bir şey söyleyemeyecektir. Safder not etmesini söyler.” Su sıvıdır. Sıvılar tıpkı buldukları partinin şeklini alanlar gibi içinde buldukları kabın şeklini alırlar. “ der Lavvazye kanununa göre açıklarken Memduh böyle bir kanun olmadığını belirtir. Fakat Safder bunun önemli olmadığını söyler ve devam eder. Bu kanuna göre sular delikten gidiyordur. Bu sular yerin altına gidiyordur. Suyun hangi delikten girdiğini anlamak zordur. Ara sıra suların kesilmesi suyun hangi delikten gireceğini şaşırtmasıdır. Bunun için iki çare belirtir. Suların yer altından değil yer üstünden gitmesini sağlamak veya sergilerde olduğu gibi buradan gider tabelası ile göstermek. Memduh bu öneriyi beğenir. Ama bunu da daha önce söylediklerini odacısı belirtmiştir. O sırada deprem olur. O an valiye hemen deprem oldu sular kesildi demek akıllarına gelir. Bunu yutacağını söylerler.

Temalar

Bürokratik eleştiri Suların kesilmesinin nedenini öğrenmeye çalışan vali, hem yetkili kişinin duruma vakıf olmaması, hem de telefon hatlarındaki sorunlar nedeniyle gerekli bilgiyi alamamıştır. Kamuda görevli kişilerin sürekli farklı birimlerle ve farklı görevdeki kişilerle iletişime geçerek durumu öğrenmeye çalışması ama yine de suların kesilmesinin gerçek sebebini bulamaması ve yalan uydurması bürokrasiye bir eleştiridir. Saçma sebepler uydurmaları sistemin yavaşlığını, sorunların gerçek kaynağı ile ilgilenmediği, çözümün bir parçası olmadığını göstermektedir.

BİZİM HEMŞERİ

Öykü

Hemşerilerinin özellikleri Anlatıcı kendi köyünden ve hemşerilerinden bahseder. Köydekiler ya temelli İstanbul'a taşınmış ya da yılın çoğunu İstanbul'da çalışarak geçiriyor, sonra köye dönüyordur. İstanbul'dakiler iş yapamayacak kadar yaşlanınca köyelerine dönüyor, illa köye gömülmek istiyorlardır. Karılar köydedir, çocuklarını çalışacak yaşa gelinceye kadar köyde büyütürler. Sonra onlar da İstanbul'a giderler. Kızlar evlenir, iş tutacak yeni çocuklar yetiştirirler. İstanbul'da çalışan hemşerilerin işleri bellidir. Atlarla su satmaktadırlar, apartman kapıcılığı yapmaktadırlar. Bir de köşklere, konaklarda bahçıvanlık yapmaktadırlar. Hemşerilerin konuşması adamın çok hoşuna gidiyordur. Kelimelere şehirlilerin verdiği anlamdan farklı anlamlar yüklemektedirler. Kelimenin belli bir anlamı yoktur. Sesin tonuna, söyleme niyetine göre de anlamı değişmektedir.

Hemşerilerin konuşması Adamın Erenköy'de bir hemşerisi vardır. Bir büyük köşkte bahçıvanlık yapıyordur. Altmışlarında ve şişmandır. Gittiğinde çimenlerin üstünde namaz kılıyordur. Sohbet etmeye başlarlar. Az sonra ileriden başka hemşerilerde gelir. Sohbeta hep birlikte devam ederler. Bahçıvan olan gelenlere hal hatır sorarken hep takılıyordur. Cümleleri arasında dürzü, soyha, pezevenk, deyyus gibi kelimeler kullanıyordur. Aralarında genç bir delikanlı vardır. Onun da köyden birinin oğlu olduğunu öğrenir ve samimi şekilde sohbet eder. Konuşmalarında yine benzer kelimeler kullanır. Bu onlara hakaret gibi gelmez.

Kavga sebebi Genç delikanlı için iş sorarlar. Hapishaneden dün çıkmıştır. Sebebini öğrenmek isterler. Köydekiler namusuna çok düşkündür. Köyde hırsızlıktan, eşkıyalıktan suçlanan hiç görülmemiştir. Namus işi mi diye sorarlar. Kahvede kâğıt oynarken adamın biri sövmüştür. Ne dediğini sorduklarında “len” dediğini söyler. Bahçıvan olan adam sinirlenir. Genç adam onu bıçaklamıştır. İyi yaptığını, öldürmesinin daha iyi olacağını söyler. İçten içe adamı öldürmediği için yaptığının bir işe yaramayacağını düşünüyordur.

Temalar

Dil/Kültür Dil, kelimeler kültür, üslup, ilişki gibi unsurlar sebebiyle farklı anlamlar içerebilmektedir. Hemşeriler arasında sevgi, eğlenme, yakınlık ve bağlılık ile ilişkilendirilerek kullanılan argo kelimeler rahatsızlık yaratmazken, bir kavga sırasında saldırı ve hakaret amacıyla kullanılan sıradan bir kelime sorun oluşturabilmektedir.

Göç Maddi sebeplerle köyden kente göç etmek zorunda kalan insanlar kültür ve değerlerini korumak istemektedirler. Çocuklarını köy ortamında büyütmeyle devam etmeleri, şehirde hemşerileri ile ilişkilerini sürdürmeye ve birbirlerini desteklemeye devam etmeleri, iş dışındaki yaşamlarını köyde geçirmeleri şehre göç etmek zorunda kalmış insanların köyelerine olan özlemlerini göstermektedir. Köy yaşamı maddi olarak insanların ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır.

İNEK DOĞURAN SİNEK

Öykü

Hasan fıkra yazarı olmak ister Hasan gazetede kendine kalıcı bir yer edinmiş fıkra yazarlarına özeniyordur. Okuyucu ile aralarında oluşan bağ sayesinde daha yazısını okumadan ne yazacağı bilinmektedir ve kimse de fazlasını farklısını beklemiyordur. Hasan da bütün yazarlık hayatında bu işi istemiştir. Gezici gibi farklı farklı yayınlarda sürekli başka şeyler yazmak istememiştir. Çünkü fıkra yazarlarından okuyucuları her sabah sadece yumurta bekliyorlardır. Böyle bir benzetme ile anlatır. Ne deve ne fil doğurmasını beklememektedirler. Hasan ise, ilk yazısında kuş yumurtası gibi bir şey çıkarsa ikincisinde tavuk yumurtası gibi bir şey çıkarmasını, sonra kaz yumurtası gibi bir şey çıkarmasını istemektedirler. Üst üste iki kez deve kuşu yumurtası gibi bir yazı çıkarsa daha büyüğünü istemektedirler.

Telefon konuşması Bir kez bir yayında düzenli fıkra yazarı olmaya yakınlaşmıştır ama bunu da elinden kaçırmıştır. Anlaşılmasın diye patronu için Hazım ismini kullanarak hikayesini anlatır. Hazım Bey yazılarını çok beğeniyordur. Ara sıra fıkralar da yazdırıyordu. Bir gün gazeteye erken gelmiştir. Telefon çalınca o bakmıştır. Karşıdaki kişi kim olduğunu sorunca Hasan demiş ve o kim olduğunu sorunca Kazım olduğunu duymuştur. Onunla sululuk yaparak, kaba ağız şakaları ile konuşmaya başlamıştır. Fakat karşıdaki kişi nazikçe konuşuyor onu uyarmaya çalışıyordu. Hasan o başlamadan onu alt etmek için tavrına devam eder. Çünkü arkadaşı Kazım öyle biridir ve ona fırsat verirse Hasan'ı her zamanki gibi sinir edecektir. Konuşmanın devamında karşıdaki kişi başyazar olduğunu, yazısını alması için birini göndermesini istediğini söyleyince yanlışlık yaptığını anlar.

Hasan kovulur Hasan hemen bu durumu kurtarmak için numara yapar. Saygın kişilerin ismini kullanarak onu kandıramayacağını söyleyerek kaba konuşmasına devam eder. Karşıdaki kişinin Hazım Bey olduğunu, onun Kazım diye anladığını fark etmiştir ama geç fark etmiştir. Ertesi gün başyazarın yazısı yayınlanmamıştır. Hasan'da kovulmuştur. Şimdi birkaç farklı dergide, gazetede gezginci yazarlık yapmak zorundadır. Dergi, gazete sahipleri ve okuyucular da her gün büyük bir şey yumurtlamasını bekliyorlar diye söyleniyordur.

Temalar

Beklenti/Baskı/Şanssızlık Hasan'ın sürekli farklı ve daha iyi içerikler üretmesi gerektiği konusunda yaşadığı okuyucu ve patron baskısı onun yaşamını zorlaştırmaktadır. Bu sebeple bir gazetede köşe edinmiş fıkra yazarlarına özenmektedir. Onlardan beklenti her zaman aynıdır. Gezgini bir yazar olmak istemeyen Hasan iletişim sorunları, şanssızlık yaşayarak iş yaşamındaki olası fırsatları kaçırmıştır.

HORTLAK

Öykü

Gazete okuma saati Adamın babası Süleyman Efendi yatsı namazını kılıp yatmaya çıkar. O da pijamalarına giyer yatağına uzanır. Hep okuduğu gazeteyi alıp okumaya başlar. Gazetenin başyazısını bitirir. Hazreti Eyyub-u Ensari tefrikasını okur. Ardından Bizans'ın Azgın Fahişeleri tefrikasını okur. Böylece sevap ve günahını dengelediğine inanıyordu.

Hortlak görüldü haberi Biraz sonra kapı çalar. Emine Hanım gelmiştir. Emine Hanım Reşide Hanım'a seslenir. Yanına gelince kocası Süleyman Efendi'yi çağırmasını söyler. Mahallede hortlak görülmüştür. Ona da ihtiyaç vardır. Hep birlikte sokağa çıkarlar. Kalabalık toplanmıştır. Postanede memur Muhsin Bey, İmam Şevket Efendi, Emekli Komiser şimdinin muhtarı Abüzer Efendi, Kahya Yasin Ağa, arabacı Hüsmen Ağa, müezzin Remzi Efendi kalabalıktakilerin bazılarıdır. Mahalleden bir tek Hristiyan bahçıvan Yani'yi çağırmazlar. Emine Hanım, hortlakların mahallelerinde Hristiyan olduğu için çıktığını savunur.

Mezardaki çift Hepsinin ellerinde türbelerden aldıkları mumlar vardır. Mahallede az türbe çok mum vardır, fazla mumları evlerine alıyorlardır. Adam onlarında aldığını ama yakarken evliyalardan niyetine yaktıklarını söyler. Diğerlerinin elinde fener vardır. Hepsini birlikte mezarlığa doğru yürürler. Kimisi korkuyor ama ilk kez hortlak görecekları içinde merak ederken fazla arkada da kalmıyorlardır. İmam Efendi en önden gidiyordu. Mezarlıktan kadın sesi gelir. Bir ailenin hortladığı düşünülür. Daha da yaklaştıkça bir kadın bir erkek sesi olduğu anlaşılır. Sonra "ruhum, canım, ciğerim, ye beni" gibi konuşmalar duyulur. Emine Hanım hortlaklar birbirinin ciğerini yiyorlar der. Mezardan esen rüzgâr rakı kokusunu da getirince Hüsmen Ağa ile anlatıcı adam durumu anlar. Derken mezarın içinde şarkı sesi gelir. İmam hep birden dua okuyalım der. Dua okumaya başladıklarında sesler kesilir. Birden

mezardan bir kadın bir erkek fırlar. Kadın striptiz yapıyor gibi bir haldedir. Bostanlara doğru kaçıp karanlıkta kaybolurlar. Mezar çukurunda yarıya gelmiş rakı şişesi, birkaç meze vardır. Birkaç parça daha eşya vardır ama kimse görmeden Emine Hanım alıp saklamıştır.

Apti'nin itirafı Anlatıcı ertesi gün Hüsmen Ağa'nın oğlu Apti'ye gider. Mezarlıktakilerin o ve Emine Hanım'ın kızı olduğunu anladığını söyler. Emine Hanım'ın kızının kıyafetlerini durum anlaşılmasını diye gizlice aldığını görmüştür. Apti inkâr etse de sonra kabul eder. Evlenmek istiyordu ama her şey çok pahalıdır. Evlense evi geçindirecek durumu yoktur. Otele gidecek parası da yoktur. Mezarda bile rahat edememişlerdir. Süleyman Efendi'nin oğlu her gün bir gazete alıp Bizans'ın Azgın Fahişeler tefrikasını okuyarak hortlamaya ihtiyaç duymayacağını söyler. Apti okumanın yararı olduğunu, babası onu okutup adam etmediği için hortlamak zorunda kaldığını söyleyerek yakınlır.

Temalar

Yozlaşma/İnanç/Kültür Öyküdeki olay toplumdaki yozlaşmayı, kültürel unsurları, inançları içermektedir. Hortlak gibi hayali unsurlar, mahalledeki tek Hristiyan'ın kalabalığa dahil edilmemesi, dua okuyarak hortlak sorununa çözüm arayışı, anlatıcının günah ve sevabını eşitlemek için hem dini hem cinsellik içeren tefrikaları okuması toplumun kültürel yapısını ortaya koyan örneklerdir. Mahallelinin değer yargıları ve algıları, dedikodular ve yanlış anlaşılımlar, toplumsal değerlere uygun olmayan davranışlar yozlaşmayı göstermektedir.

İSTANBUL'UN HAVASI KALLEŞTİR

Öykü

Adam görüşmeleri not etmek ister Adam canı sıkıldığında Kadıköy İskelesi'nin bekleme salonunda karşılıklı iki genel telefondaki konuşmaları dinlemenin çok hoşuna gittiğini söyler. Kendisi bunun ayıp olduğunu söyleyenlere özellikle bir şey yapmadığını, seslerinin zaten herkes tarafından duyulduğunu belirtir. Konuşulanları kaydederek ne kadar ilginç ve eğlenceli olduğunu paylaşmak ister. Şansına o gün telefonların yakınında bir koltuk boş bulur. Kâğıt ve kalem hazırlar. Görüşmeler başlayınca not almaya başlar.

Karisına yalan söyleyen adam Olduğu yer Kadıköy İskelesi bekleme salonudur. Saat on üçtür. Kıştır ama yazdan bir gün gibidir. İki telefon başında da kadınlı erkekli kuyruğa girmişlerdir. Soldaki erkek Semahat diye birini arar. Eşine onu yazıhaneden aradığını, Amerikalıların geldiğini, müzakere haline olduklarını söylemiştir. Amerikalı ticaret heyetine ziyafet vermesi gerektiğini, erken kaçabilirse eve erken geleceğini yoksa onu beklememesini söyler. Geminin sesi duyulunca da Amerikalıların dünyanın en garip insanları olduğunu belirterek bir yalan uydurur. Ticaret heyeti başkanının iki de bir çıkarıp düdüğü öttürdüğü durumuna karısını inandırır.

Kocasına yalan söyleyen kadın Sağdaki kadın kocası Faik'i arar. Kocasının annesi hastanededir. Onun yanında olduğunu söyler. Annesi ile görüşmesine müsaade etmediklerini ama görüşürler diye hastanede kalmaya devam edeceği yalanını söylüyordur. O sırada gazeteci çocuğun sesi duyulur. Kadın yanında kimse olmadığını, hastanede olduğunu yineler. Kadının en az iki üç ay hastanede yatması gerektiğini de ekleyerek kocası gel dedikçe kadını yalnız bırakmam yalanını sürdürür.

Ailelerini kandıran gençler Görüşmeler bitince sağ ve sol telefonlara genç bir kız ve erkek geçer. Genç kız annesine havanın berbat olduğunu, yağmurun çok yağdığını söyler. Gülbinlerde olduğunu yağmuru bekleyeceğini belirtir. Annesi, kızın annesini veya arkadaşını telefona istedikçe de bahane uydurur. Delikanlı da Cafer Bey'in evinde bulamadığını, o arada çok kar yağdığını için gelemeyeceğini, yatacak bir yer bulacağını anlatır. Aileleri hava burada güzel dedikçe İstanbul havası bilirsin kalleştir, bir yeri bir yerini tutmaz demektedirler.

Patronuna yalan söyleyen adam Onlar gidince telefonun başına başka bir kadın ve erkek geçer. Erkek olan Şahap Bey diye biri ile konuşuyordur. Sis olduğu için vapur olmadığını, gelemeyeceğini söylüyordur. Bugün işe gelemeyeceğim der ama karşıdaki kişi Ahmet Bey'in geldiğini söyleyince şaşırılmış gibi yapar. Vapur düdüğü duyulunca sisten vapurların düdüğü öttürdüğü yalanını uydurur. Ahmet'in yalan söylediğini, diğer yakada kaldıysa ondan gelebileceğini ekleyerek telefonu kapatır.

Kadının yalanı ortaya çıkar Kadın ise Sıtkı isimli eşi ile konuşuyordur. Pendik'te olduğunu, trenin kaza yaptığını ama ona bir şey olmadığını söyler. Nazanların evinde olduğunu belirtir. Adam hangi trenin olduğunu ve saatini sorar. Kadın cevaplar. Adam da o trene bindiğini, Pendik'te olduğunu söyler. Kadın yalanını devam ettirir. Aynı saatte başka tren vardır der. Adam tekbir yol olduğunu söyleyince kavga çıkarır. Adamı yalan söylemekle onu aldatmakla suçlar. İskele açılır. Adam vapura girer.

Eğlenceli telefon konuşmalarını artık dinleyemez. Telefon kulübeleri kurulmadıkça İstanbul havalarının kallesliğinin süreceğini söyler.

Temalar

Yozlaşma/Yalan Yazar, genel telefonların özel hayatı deşifre eden kullanım durumlarını mizahi bir dil kullanarak anlatmıştır. Bu aynı zamanda toplumdaki yozlaşmayı anlatmaktadır. İlişkilerde yaşanan aldatma, yalan gibi olumsuz durumlar farklı ilişki biçimlerinde kendini göstermektedir. Eşlerin birbirine, çocukların ailelerine, işçilerin işverenlerine çıkarları doğrultusunda kolaylıkla yalan söylediği görülür.

MASANIN YERİ

Öykü

Ofis ortamı Ne devlet dairesi, ne özel bir iş yeri olan yer kurum da değildir. Bu yüzden iki kuruluşun da kötü yönlerini almış, hiçbir iyi yönünü almamıştır. Büyük bir oda cam bir bölme ile ikiye ayrılmıştır. Bir odada müdür, diğer odada 6 hanım çalışan vardır. Kadınlar bütün gün fal bakıp, makyaj yapıp, günler geçmiyor diye güne başlayıp, gün ne çabuk bitti diye günü bitiyorlardır. Sessizliğin olduğu tek an dedikodu yapıp, fısıltılarla konuştukları andır.

Masanın yeri değişir O gün yine ortam çok gürültüdü. Müdür önündeki raporu 7 kere okur ama yine anlayamaz. Çok sinirlenir. Cam tablayı masayı vurur ama gürültüden duyan olmaz. Kendilerine çeki düzen vermeleri için önceden verdiği bir rapor ve telefon numarası bulma görevini sorar ama bu da işe yaramaz. Gelen rapor da yazım hataları vardır. İçlerinden en çalışan olanı hazırlamıştır ama onda bile durum böyledir. Müdürün çıkışına yazmayı ondan öğrenecek halinin olmadığını söyleyerek karşılık verir. Müdür otorite kurması gerektiğine karar verir. Yoksa çalışmak mümkün olmayacaktır. Herkes torpille oraya gelmiştir. İçlerinden birini seçip gözdağı vermesi diğerlerini de korkutur diye düşünür. Ertesi gün içlerinden öylesine seçtiği birinin masasının yerinin değiştirilmesini söyler. Sabah gelen kadın çalışan masasının yerinin değiştiğini görünce bozulur. O gün iş yerinde fal bakılmaz, neşeli kahkahalar duyulmaz. Herkes huzursuz olur.

Müdür ve çalışan tanıdıkları araya sokar Kadın torpil yaptırıp işe girdiği kişiye gider durumu anlatır. Müdüre telefon gelir ve masa eski yerine çekilir. Müdür daha yüksek mevkideki kendi tanıdığını arar. O da torpil sayesinde oradadır. Otorite kuramayacaksa orada çalışmayacağını söyler. Kadının masasının yeri tekrar değiştirilir. Bu şekilde birçok kez kadın çalışan ve müdür her seferinde başka ve daha yüksek mevkide bir torpil bularak masanın yerini değiştirmeye devam eder. Giderek Ankara'da daha yüksek mevkide kişiler bulunur. Masanın yeri sürekli değişir. En sonunda en yüksekteki kişiye kadar gider. O kişi de masanın ikisinin de dediği yerde olmayacağını tam ortada durmasını söyler. Konuyu böyle kapatır.

Müdür ve kadın işe gelmemeye başlar Müdür masanın yerine karar bile veremediği yerde çalışmayacağını söyler ve ayrılır. Kadın çalışanda aynı şekilde bu şartlarda çalışmayacağını söyler. İkisi de ayda bir uğrayıp maaşlarını alıyorlardır. Ama işler eskisinden daha iyi ilerliyor olmuştur. Şimdi otoriter müdür gibi biri iş yerine gelmediği için hiçbir şey değişmiyordur. Fallar bakılıyor, dedikodular, yapılıyor, gazozlar içiliyordu. Yazar başlarına ağızlarının tadını bozacak müdür getirmemesi için dua ederek öyküyü bitirir.

Temalar

Bürokrasi ve Sistem Eleştirisi Sistemdeki adam kayırma sorununun anlatıldığı öyküde tüm memurların, çalışanların yüksek mevkilerde tanıdıkları olduğu ve onlar aracılığı ile işyerlerine yerleştikleri anlaşılmaktadır. Görevlerini yerine getirmeyen, işlerini layığı ile yapmayan, iş disiplini olmayan karakterlerdir. Bunu değiştirmeye çalışan müdürün de aynı şekilde işe girmiş olması ve öykünün sonunda işe hiç gelmeyerek sadece maaşını alması da ironi içermektedir. Bu durum sisteme ve bürokrasiye bir eleştiri gibidir.

HAMAMCI MEHMET AĞA

Öykü

Okul günleri Anlatıcı 25 yıl öncesini anlatır. O ve arkadaşları yatılı okuldadır. Ama okul gibi değildir. Sürekli eğlence ile günlerini geçiriyorlardır. Her gün başka biri mutfak nöbeti tutuyordur. Çocukları hayatı hazırlamak için yapılan bir uygulamadır. Ama hep aynı dört- beş kişi nöbet tutuyordur. Diğerlerinin nöbetini ya korkutarak, ya zorla ya da ikna edemezlerse satın alarak alıyorlardır. Ona da

kopya vermesi karşılığı tatlılar, güzel yiyecekler veriyorlardır. O da sınavlarda yardımcı oluyordur. Mutfaktan karavana tatlıyı sabah olmadan alıp yatakhaneye getirip kimseye görünmeden yiyorlardır.

Hamam sırası Şiş karınla yatağa uzandılar mı kalk borusu ve hamam borusu olunca kalkmak zor gelmektedir. Haftada bir hamam borusu çalmaktadır. Hamam da çok eğleniyorlardır. Ama bazı zorluklar da olmaktadır. Hamam yetmiş yaşındaki Mehmet Ağa tarafından yönetiliyordu. Mehmet ağa okulun hamamı dışında başka hamamda çalışmamıştır. Her gün aynı saatte hamamı açmaktadır. Ama kurna, peştamal gibi şeyleri kapmak için gruplar arası çekişme ve kavga oluyordur. O yüzden iki saat önceden sıraya girenler vardır. Gruplarda kısa boylular da aralardan hızlıca geçip peştamal, tas kapması beklenmektedir. Kuvvetli olanlar ise kurna kapmak için mücadele ederlerdir. Bu çekişme okulda gelenek olmuştur. Gece yarısı başlayan çekişme, hamamın açılış saatine kadar hamam kapısına güm güm vurarak devam etmektedir. Mehmet ağa bu sese artık alışmış gibidir. Hiç tepki vermeden saatine kadar beklemektedir.

Karavana tatlı Recep Bey okulun müdürüdür. Ondan çok korkmaktadırlar. Kimseyi dövmemiş, bağırمامıştır. Van şivesi ile konuşmaktadır. Herkes ondan çok korkmaktadır. Ramazan günü sahurdan sonra hep hamama gitmektedir. Bir Ramazan günü mutfak nöbetindeki bir arkadaşları elinde bir sürü karavana tatlı ile yatakhaneye giderken Recep Bey'i görür. Telaştan tatlıyı onun kucağına bırakıp gider. Recep Bey yatakhaneye gelerek "Efendi'ye bak garavanayı çalıy gecenin bir vakti yatağa dalıy" der. Kimse ses çıkarmaz.

Öğretmen taklidi Anlatıcının hamam çetesi o gece kurnayı onun kapacağını söyler. Ama o güçlü değildir. Kapamayacaktır. Kapamazsa da çetedekiler onun tepesine binecektir. Ama aklına bir şey gelir. Kapının açılış saatinden iki saat önce kapıya giderler. Anlatıcı öğretmenin söylediği cümle gibi konuşur ve taklidini yapar. Mehmet Ağa kapıyı açar ve hemen içeri kaçır yıkanır. Bu oyunun işe yaradığını duyan diğer öğrenciler de birkaç kez Mehmet Ağa'yı kandırır. Mehmet ağa bir süre sonra artık bu numarayı yutmaz olur. Bir gün gerçekten Recep Bey hamamın kapısına gelir. Ama Mehmet ağa onu öğrenci sandığı için umursamaz. Mehmet ağa kızarak, tatlı dille, yalvararak, öfkelenerek birçok kez kendi olduğunu anlatmaya çalışır ama kapı açılmaz. Onu ertesi gün kovacağını söyler.

Öğretmene yakalanır Artık çocuklar kapıyı açtırmak için değil ama gülmek için hamamın kapısına gidip Recep Bey'in şiveli söyleyişleriyle dediklerini tekrarlar. O gün arifedir. Anlatıcı bu şakayı yaparken Recep Bey'e yakalanır. Özür bile dileyemez, korkudan dili tutulur. Recep Bey ise ne döver ne kızır. Tüm arkadaşları o sırada dağılmıştır. Recep bey şiveli bir şekilde "açmiyy oğlum açmiy adam otuz yıl önce benim talebeliğimde de açmiydi, değil dahiliye müdürü, umu müdir olsa saati gelmeyince açmiy" der.

Temalar

Eğlence/Eğitim Öğrencilerin geleneksele dayalı ve ritüeller içeren ortamları vardır. Okul hayatının içerdiği eğlence, korku, ceza, kural gibi unsurlar hem zorlukları hem de zorlukları fırsata çevirmeyi içermektedir. Kitaptaki karakterlerden olan Mehmet Ağa, ilerlemiş yaşına rağmen yıllardır yaptığı gibi işini kurallara sadık kalarak yapmaya devam etmektedir. Disiplinli ve sabırlı bir kişilik ortaya koymaktadır.

Saygı/Otorite Recep Bey'in okuldaki diğer eğitimcilerin aksine bağırma, sözlü veya fiziksel şiddet uygulama gibi eylemleri yoktur. Şiveli konuşması da öğrencilere eğlenceli gelmektedir. Fakat buna rağmen en çok ondan korkmaktadırlar, ona saygı duymaktadırlar. Bu durum saygı ve otoritenin şiddet ile kazanılamayacağını göstermektedir.

ÇIH ULA TIŞARI

Öykü

Doğu'da bir kasaba Olay bir doğu kasabasında geçmektedir. Erkekleri yiğitlikleri ile ün salmıştır. Erkek çocuklar yedisine geldi mi kuşağının arasına bıçak sokuyorlar, on birine geldi mi düğün yapıyorlardır. Orası kabadayının yatağıdır. Kendileri yaşadıkları yeri üç ünlü unsuru ile anlatırlar. Cumhuriyet caddesi, Abo'nun meyhanesi, Pamuşun Barhanası ...

Kahvedeki adamlar Anlatıcı bir gün Cumhuriyet Caddesi'nde bir kahvede oturmuş arkadaşını bekliyordur. Kahvedeki erkeklerin bin bir türlü bıyığı sakalı vardır ama hiç biri kirli sakal, bıyık değildir. Pala bıyık, kaytan bıyık, pos bıyık, burma bıyık gibi çeşit çeşit şekillerdedir. Hepsi yeniçeri gibi görünüyordur. Adamların arasında oturmak bile yürek işidir. Gevezelik de etmiyorlardır. Ortam sesizdir.

Kavga başlar Bir süre sonra kağıt oynayan iki kişi arasında gerilim başlar. Ne olduysa birisi elini mermer masaya çarparak elindeki kâğıtları fırlatır. Hile yapıldığını ima eder, oynamam der. Karşıdaki kişi de altta kalmaz. Gerilim tırmandıkça tırmanır. Kavga kızışır, hakaretler de söylenir. Biri kuşağına biri arka cebine davranır. İkisi de ayağa kalkar. Adam nasıl buradan kurtulsam diye düşünürken birbirlerini er meydanına davet ederler. Birisi “erkeksen çih dışarı, diğeri de çih ula” der. İkisi de meydana, dışarı çıkar.

Adamlar olayı büyütmez İki yiğit dışarı fırlar ama kahvedekiler kılını kıpırdatmaz. Adam ben gitsem diye düşünür ama ayırmaya kalksa olan ola olacaktır. Gücü yetmeyecektir. Telaşlanır. O sırada bir ses ona ne diye telaşlandığını sorar. Adam neden kimsenin ayırmadığını, ilgilenmediğini sorar. Kahvedeki adam onun yeni geldiğini anlamıştır. Anlamak istiyorsa çıkıp bakmasını söyler. Diğeri korkar ama adam ona bir şey yapmayacaklarını söyleyince dışarı bakar. Dışarı çıktığında ikisinin parkın içinde yan yana konuştuklarını görür. Konuşmaları birbirlerini yanlış anladıkları üzerineydi. Birisi diğeri adamı suçladığını söylüyordu. İkisi yan yana yürüyerek giderler.

Temalar

Algı/ İroni Her durum dışarıdan görüldüğü gibi olmayabilir. Bu öyküde kabadayıları ile ün salmış bir doğu kasabasındaki erkekler birbirine zarar verecek şekilde görünerek kavga ederler. Fakat sonunda göründükleri gibi gözü kara davranmadıkları, çözümden yana tavır aldıkları görülür. Fiziksel görünüşleri, konuşmaları ve tavırları ile sert görüntülerini korumak isterler. Görüntü ile gerçek başka olabilmektedir.

DEFTERE YAZILANLAR

Kişiler

Yunus Bey Hakimdir. Doğruluk ve dürüstlüğü ile bilinir. Emekliliğine yakın kendi memleketinde yargıçlık yapmaya başlamıştır.

Dursun Gümüş Dursun lakabıyla anılır. Çok çapkındır. Sürekli başını belaya sokmaktadır. Yunus Bey'in uzaktan akrabasıdır.

Öykü

Dursun'un çekincesi Dursun sürekli başına iş açmaktadır. Başka yargıç olsa konuşması kolaydır ama Yunus Bey akrabası ve büyüğü olduğundan, bu durumda onlarda önemli bir durum olduğundan karşısında rahat konuşamıyordur. Zaten sert yapısı olduğu içinde ondan çekinmektedir. Yunus Bey onu sevmektedir ama sevdiğini belli etmemektedir. Ayrıca işlerine asla usulsüzlük karıştırmamaktadır.

Yunus Ayşe'yi görünce dayanamaz En son üç ay önce Yunus Bey'in karşısına çıkan Dursun üç ay hapis yattıktan sonra çıkmıştır. Yunus Bey onu tembihlemiştir. Artık karşıma gelme, hareketlerine dikkat et yoksa karışmam demiştir. Yunus kendini tutmaya çalışsa da bir gün ormanda Ayşe'yi tek başına odun keserken görünce dayanamamış, Yunus Bey'e verdiği sözü de tutamamıştır. Ayşe'yi üç gün dağa kaldıran Dursun, Ayşe'nin abisi şikayetçi olunca mahkemelik olmuştur. Mahkemede tanıklar dinlenir. Ayşe'yi daha önce ormanda yalnız odun keserken gören üç delikanlıda dağa kaldırmak istemiş ama Ayşe baltayla onları köye kadar kovalamış, alt etmiştir. Dursun'da gönlü olduğu böyle bir olayın yaşanmamasından bellidir. Ama Yunus'un onu zorla kaçırdığı söylenmektedir.

Mahkemedeki tanıklar Köyden olayın şahidi olduğunu söyleyen kadınlı, erkekli dokuz tane tanık dinlenir. Dursun, Yunus ona dönüp tanıkların söylemlerine ne diyorsun dediğinde itiraz ediyordur. Ona iftira ettiklerini savunuyordur. Her bir tanığa bir kulp takar. Kiminin kardeşini, kiminin annesini, kiminin yengesini, kiminin nişanlısını defterine yazdığını, yani şey ettiğini, ondan ona düşmanlık olsun diye böyle söylediklerini savunuyordur. Hakim Yunus artık çok sinirlenir ama sinirlendiğini belli etmez. Onuncu tanık gelir. Çok yaşlıdır. Doksan yaşındadır ama aslında yüz yaşın üzerinde olduğunu söyler.

Dursun evlenir Yunus yaşlı adamı görünce çok sevinir. Ona tek tek sorar. Annesi, bacısı, yengesini, karısı var mıdır öğrenir. Adam hepsine olumsuz yanıt verir. Yıllardır yalnız yaşıyordur, kimsesi yoktur. Adam Dursun aleyhine ifade verir. Yunus, bu şahitlik için bahanesi kalmadığını söyleyerek Dursun'a hesap sorar. Yunus beş yıl ceza alıp çıkabilecektir ama maden bir iş yaptım Ayşe'yi alacağım diyerek evlenir. O günden sonra da Gümüş Dursun kimseyi defterine yazamamıştır.

Temalar

Toplumsal adalet Yunus Bey, adaleti sağlama görevini en iyi Şekilde yapmaya çalışmaktadır. Dursun'un ise suçunu kabul etmemek için kiŐisel meselelerini bahane etmektedir. Fakat bu durum da kendi içinde ironi içermektedir. Öykünün sonunda Dursun suçunu kabul ederek sonuçlarına katlanır. Adalet bu Şekilde sağlanmış olmaktadır. Hukuki olarak cezasının karşılığı bu olmasa da toplumsal adaletin sağlanması bu unsurlara bağlıdır.